

IUS ECCLESIAE ET VERITAS

TRIBUNÁL

Informácie a články z kánonického a konfesného práva
<http://tribunal.kapitula.sk>1/2011
VII. ročník

OBSAH ČÍSLA

ÚVODNÍK

**REVIDOVANIE TRESTNÉHO
SYSTÉMU CIRKVI** 1
prof. Ján Duda, PhD.

DOKUMENTY

**ÚPRAVY NORIEM
DE GRAVIORIBUS DELICTIS** 2
*Kongregácia pre náuku viery***NORMY MOTU PROPRIO
SACRAMENTORUM
SANCTITATIS TUTELA:
HISTORICKÝ ÚVOD** 7
Kongregácia pre náuku viery

KOMENTÁRE

**VÝZNAM PUBLIKOVANIA
NOVÝCH NORIEM
O NAJŤAŽŠÍCH DELIKTOCH** 10
*Federico Lombardi***KRÁTKA RELÁCIA O ÚPRAVÁCH
ZAVEDENÝCH V NORMÁCH
DE GRAVIORIBUS DELICTIS** 12
Kongregácia pre náuku viery

NÁUČNÉ ČLÁNKY

**VPLYV KARDINÁLA RATZINGERA
NA REVIDOVANIE TRESTNÉHO
KÁNONICKÉHO SYSTÉMU** 13
*Mons. Juan Ignacio Arrieta***ROZDIEL V PRÁVNEJ
DEGRADÁCII KLERIKA
„MILOŠŤOU“ A „TRESTOM“** 17
*prof. Ján Duda, PhD.***TEÓRIE DÔVODOV TRESTNÉHO
SYSTÉMU CIRKVI** 20
prof. Ján Duda, PhD.

INFORMÁCIE

ZMENY V RÍMSKEJ KÚRII 24
Dr. ICLic. Jozef Skupin

REVIDOVANIE TRESTNÉHO SYSTÉMU CIRKVI

Zdá sa, že čoskoro dôjde k upravenému vydaniu trestného právneho systému Cirkvi. Ide o bezprecedentný krok prinajmenšom z niektorých aspektov. Po prvé: ešte žijú, ba sú v činnnej službe cirkevní právnici, ktorí sa osobne podieľali na tvorbe nového pokoncilového penálneho systému a zrejme im v tejto dobe nebude celkom ľahko, pretože ktosi dospel k presvedčeniu, že ich práca dozrela na zmenu. Možno to nikdy nie je celkom príjemný pocit. Ak pri CIC 1917 došlo k jej radikálnym úpravám asi po 50 rokoch, v prípade CIC 1983 sa trestné právo začalo radikálnejšie upravovať asi po 15 rokoch. Teda značne skoro. Po druhé: v oblasti svojho trestného právneho systému bola Cirkev vždy veľmi zdržanlivá a mlčanlivá a v tom je to druhé bezprecedentné prekvapenie. Okrem Noriem De gravioribus delictis z roku 2010 schválených Benedik-

tom XVI. v tomto čísle Tribunálu nájdete také množstvo materiálu z oblasti trestného právneho systému Cirkvi, aký sa snáď pohromade ešte nikdy neobjavil. A navyiac je všetko toto možné si nájsť a nalistiť vo svetových rečiach na oficiálnej stránke Svätej Stolice. Po tretie: pozorné prečítanie toho všetkého môže dobromyseľných katolíkov v mnohom poučiť, ale opakujem, že dobromyseľných, nie zlomyseľných a škodoradostných. Pretože Katolícka cirkev zverejnila všetko, čo všetko urobila a čo všetko chcela urobiť pre mravnú obrodu svojich členov. Konajúc v duchu Druhého vatikánskeho koncilu sa neuzavrela do seba, ale prehovorila aj o svojom úsilí, aj o svojich chybách, aj o svojich zámeroch. V tomto ohľade je to naozaj bezprecedentný manéver, ktorý by málokto očakával.

prof. Ján Duda, PhD.

DE GRAVIORIBUS DELICTIS

Z ROKU 2010

Kongregácia pre náuku viery

Prvá časť: ZÁKLADNÉ NORMY

Čl. 1

§ 1. Kongregácia pre náuku viery súdi delikty proti viere a najťažšie delikty spáchané tak proti mravom, ako aj proti sláveniu sviatostí podľa čl. 52 apoštolskej konštitúcie *Pastor Bonus*¹ a kde je potrebné pristupuje k vyhláseniu alebo uloženiu kánonických sankcií podľa noriem práva, či už všeobecného alebo vlastného, pričom ostáva nedotknutá kompetencia Apoštolskej penitenciárie² a naďalej platí dokument *Agendi ratio in doctrinarum examine*.³

§ 2. V deliktoch, uvedených v § 1, má z rozhodnutia Rímskeho veľkňaza Kongregácia pre náuku viery právo súdiť kardinálov, patriarchov, legátov Svätej Stolice, biskupov, ako aj iné fyzické osoby, o ktorých sa hovorí v kán. 1405 § 3 Kódexu kánonického práva⁴ a kán. 1061 Kódexu kánonov východných cirkví.⁵

§ 3. Kongregácia pre náuku viery súdi delikty vymedzené v § 1 podľa noriem nasledujúcich článkov.

Čl. 2

§ 1. Delikty proti viere, o ktorých sa hovorí v čl. 1, sú heréza, apostázia a schizma, podľa noriem kánonov 751⁶

1. JÁN PAVOL II., Apoštolská konštitúcia *Pastor bonus* o Rímskej kúrii 28. júna 1988, čl. 52, In: AAS 80 (1988) 874: „Skúma delikty proti viere, ako aj ťažšie delikty spáchané proti mravom a pri slávení sviatostí, ktoré jej boli oznámené a tam, kde je to potrebné, pristupuje k vyhláseniu alebo uloženiu kánonických sankcií podľa noriem práva či už všeobecného alebo vlastného.“

2. JÁN PAVOL II., Apoštolská konštitúcia *Pastor bonus* o Rímskej kúrii 28. júna 1988, čl. 118, In: AAS 80 (1988) 890: „Pre vnútorné fórum sviatostné ako aj nesviatostné udeľuje absolúcie, dišpenzy, zámeny, sanácie, odpustenia a iné milosti.“

3. KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY, *Agendi ratio in doctrinarum examine* 29. júna 1997, In: AAS 89 (1997) 830–835.

4. *Kódex kánonického práva*, kán. 1405, § 3: „Rímskej Rote je rezervované súdiť: biskupov v sporových záležitostiach pri zachovaní kán. 1419, § 2; opáta prímasa alebo najvyššieho opáta mníšskej kongregácie a najvyššieho predstaveného rehoľného inštitútu pápežského práva; diecézy a iné fyzické a právnické osoby cirkví, ktoré nemajú iného vyššieho predstaveného iba Rímskeho veľkňaza.“

5. *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 1061: „Tribunálom Apoštolskej Stolice nutne podliehajú osoby, ktoré nemajú iného vyššieho predstaveného iba Rímskeho veľkňaza, či sú to fyzické osoby bez biskupskej hodnosti, ako aj právnické osoby, pri zachovaní kán. 1063, § 4, body 3–4.“

6. *Kódex kánonického práva*, kán. 751: „Herézou sa nazýva po prijatí krstu tvrdošijné popieranie nejakej pravdy, ktorú treba veriť božskou a katolíckou vierou alebo tvrdošijné pochybovanie o nej; apostázia je odvrhnutie kresťanskej viery ako celku; schiz-

a 1364⁷ Kódexu kánonického práva a kánonov 1436⁸ a 1437⁹ Kódexu kánonov východných cirkví.

§ 2. V prípadoch, o ktorých sa hovorí v § 1, má ordinár alebo hierarcha podľa právnych noriem oslobodiť, ak je to potrebné, od exkomunikácie latae sententiae a viesť súdny proces v prvej inštancii alebo mimosúdnu procedúru prostredníctvom dekrétu, pri zachovaní práva na odvolanie alebo rekurz na Kongregácii pre náuku viery.

Čl. 3

§ 1. Najťažšie delikty proti svätosti najvznešenejšej Obe-ty a sviatosti Eucharistie vyhradené súdu Kongregácie pre náuku viery sú:

1. odnesenie alebo uchovávanie so svätokrádežným cieľom, alebo znesvätenie konsekrovaných eucharistických spôsobov,¹⁰ o čom hovorí kán. 1367 Kódexu kánonického práva¹¹ a kán. 1442 Kódexu kánonov východných cirkví;¹²

ma je odmietnutie podriaďiť sa najvyššiemu veľkňazovi alebo odmietnutie spojenia s členmi cirkví, ktorí sú mu podriadení.“

7. *Kódex kánonického práva*, kán. 1364, § 1: „Apostata, heretik alebo schizmatik upadá do trestu exkomunikácie latae sententiae pri zachovaní platnosti kán. 194, § 1, bod 2; klerik môže byť okrem toho potrestaný trestami, o ktorých sa hovorí v kán. 1336, § 1, bod 1, 2, 3.“

8. *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 1364, § 1: „Kto tvrdošijne zapiera niektorú pravdu, ktorú treba veriť vierou božskou a katolíckou alebo ju kladie do pochybnosti alebo kresťanskú vieru úplne odmieta a zákonne napomenutý sa nespamätá, má byť potrestaný ako heretik alebo apostata väčšou exkomunikáciou, klerik okrem toho môže byť potrestaný inými trestami nevylučujúc prepustenie.“

9. *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 1437: „Kto odmieta zvrchovanosť najvyššej autority Cirkvi alebo spoločenstvo s veriacimi v Krista ktorí sú jej podriadení a zákonne napomenutý neprejaví poslušnosť, má byť potrestaný ako schizmatik väčšou exkomunikáciou.“

10. PÁPEŽSKÁ RADA PRE VÝKLAD LEGISLATÍVNYCH TEXTOV, *Odpoveď na predloženú otázku* 4. júna 1999, In: AAS 91 (1999) 918: „Otázka: či v kán. 1367 Kódexu kánonického práva a v kán. 1442 Kódexu kánonov východných cirkví sa má pod slovom „zahodiť“ chápať iba samotný úkon zahodenia alebo nie. Odpoveď: nie s vysvetlením. Vysvetlenie je, že ide o akýkoľvek úkon, ktorým sú Eucharistické spôsoby slobodne a ťažko dešpektujúcim úmyslom zneuctené a spadajú pod slovo „zahodenie“.“

11. *Kódex kánonického práva*, kán. 1367: „Kto konsekrované eucharistické spôsoby zahodí alebo ich so svätokrádežným cieľom odnesie alebo prechováva, upadá do exkomunikácie latae sententiae rezervovanej Apoštolskej Stolici; klerika možno, okrem toho, potrestať ešte aj iným trestom, nevynímajúc prepustenie z klerického stavu.“

12. *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 1442: „Kto Božskú Eucharistiu zahodí, alebo ju so svätokrádežným cieľom odnesie

2. pokus o liturgické slávenie eucharistickej Obety, o čom hovorí kán. 1378 § 2 n. 1 Kódexu kánonického práva;¹³

3. predstieranie liturgického slávenia eucharistickej Obety, o čom hovorí kán. 1379 Kódexu kánonického práva¹⁴ a kán. 1443 Kódexu kánonov východných cirkví;¹⁵

4. koncelebrácia eucharistickej Obety spolu so služobníkmi cirkevných spoločenstiev, ktoré nemajú apoštolskú postupnosť a neuznávajú sviatostnú hodnosť kňazskej vysviacky, čo je zakázané kán. 908 Kódexu kánonického práva¹⁶ a kán. 702 Kódexu kánonov východných cirkví,¹⁷ ako aj trestné podľa kán. 1365 Kódexu kánonického práva¹⁸ a kán. 1440 Kódexu kánonov východných cirkví.¹⁹

§ 2. Kongregácii pre náuku viery sa tiež vyhradzuje delikt spočívajúci v premenení jednej alebo oboch matérií so svätokrádežným cieľom v rámci alebo mimo svätej omše.²⁰ Ten, kto spácha takýto delikt, nech je potrestaný podľa závažnosti deliktu, nevynímajúc prepustením z klerického stavu alebo depozíciou.

Čl. 4

§ 1. Najťažšie delikty proti svätosti sviatosti zmierenia vyhradené súdu Kongregácie pre náuku viery sú:

1. rozhrešenie spolupáchateľa v hriechu proti šiestemu prikázaniu Desatora, o čom hovorí kán. 1378 § 1 Kódexu kánonického práva²¹ a kán. 1457 Kódexu kánonov východných cirkví;²²

alebo prechováva, má byť potrestaný väčšou exkomunikáciou; a ak je klerik, aj inými trestami nevyklučujúc prepustenie.“

13. *Kódex kánonického práva*, kán. 1378, § 2, bod 1: „Do trestu interdiktú latae sententiae alebo, ak ide o klerika, do trestu suspenzie latae sententiae upadá: 1. kto nie je kňazom a pokúša sa vykonať liturgickú eucharistickú obeť.“

14. *Kódex kánonického práva*, kán. 1379: „Kto, okrem prípadov uvedených v kán. 1378, predstiera vysluhovanie sviatosti, môže byť potrestaný spravodlivým trestom.“

15. *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 1443: „Kto predstieral slávenie Božskej liturgie alebo iných sviatostí, má byť potrestaný primeraným trestom, nevyklučujúc väčšiu exkomunikáciu.“

16. *Kódex kánonického práva*, kán. 908: „Katolíckym kňazom je zakázané koncelebrovať Eucharistiu spolu s kňazmi alebo služobníkmi cirkví alebo cirkevných spoločenstiev, ktoré nemajú plné spoločenstvo s katolíckou cirkvou.“

17. *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 702: „Katolíckym kňazom je zakázané koncelebrovať Božskú liturgiu spolu s nekatolíckymi kňazmi alebo služobníkmi.“

18. *Kódex kánonického práva*, kán. 1365: „Za zakázané spoluúčinkovanie pri bohoslužbách má byť vinník potrestaný spravodlivým trestom.“

19. *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 1440: „Kto poruší normy práva o spoluúčasti na posvätných veciach môže byť potrestaný primeraným trestom.“

20. *Kódex kánonického práva*, kán. 927: „Nikdy nie je dovolené, ani v naliehavej krajnej potrebe, konsekrovať jednu materiu bez druhej alebo obojve mimo eucharistického slávenia.“

21. *Kódex kánonického práva*, kán. 1378, § 1: „Kňaz, ktorý koná proti predpisu kán. 977, upadá do trestu exkomunikácie latae sententiae rezervovanej Apoštolskej Stolici.“

22. *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 1457: „Kňaz, ktorý rozhrešil spolupáchateľa v hriechu proti čistote, má byť potrestaný väčšou exkomunikáciou pri zachovaní kán. 728, § 1, č. 2.“

2. pokus o sviatostné rozhrešenie alebo zakázané počúvanie sviatostnej spovede, o čom hovorí kán. 1378 § 2, bod 2 Kódexu kánonického práva;²³

3. predstieranie sviatostného rozhrešenia, o čom hovorí kán. 1379 Kódexu kánonického práva²⁴ a kán. 1443 Kódexu kánonov východných cirkví;²⁵

4. navádzanie na hriech proti šiestemu prikázaniu Desatora počas spovede, alebo pri jej príležitosti, alebo pod jej zámkou, ako sa hovorí v kán. 1387 Kódexu kánonického práva²⁶ a kán. 1458 Kódexu kánonov východných cirkví,²⁷ ak ide o hriech s tým istým svedníkom;

5. priame alebo nepriame porušenie svedného tajomstva, o čom hovorí kán. 1388 § 1 Kódexu kánonického práva²⁸ a kán. 1456 § 1 Kódexu kánonov východných cirkví.²⁹

§ 2. Nadalej ostáva v platnosti, ako je stanovené v § 1 bod 5, že súdu Kongregácie pre náuku viery je vyhradený aj najťažší delikt spočívajúci v zaznamenaní pomocou akéhokoľvek technického prostriedku alebo v zlomyselnom rozširovaní pomocou spoločenských komunikačných prostriedkov vecí, ktoré povedal svedník alebo penitent pri sviatostnej spovedi, či už pravej alebo falošnej. Ten, kto spácha takýto delikt, nech je potrestaný podľa závažnosti deliktu, nevynímajúc prepustením z klerického stavu alebo depozíciou, ak ide o klerika.³⁰

Čl. 5

Kongregácii pre náuku viery je vyhradený aj najťažší delikt pokusu o sviatostnú vysviacku ženy:

23. *Kódex kánonického práva*, kán. 1378, § 2, bod 2: „Do trestu interdiktú latae sententiae alebo, ak ide o klerika, do trestu suspenzie latae sententiae upadá: ... 2. kto, okrem prípadu, o ktorom sa píše v § 1, hoci nemôže dať platné rozhrešenie, pokúša sa ho udeliť alebo počúva sviatostnú spoveď.“

24. *Kódex kánonického práva*, kán. 1379: „Kto okrem prípadov, o ktorých sa píše v kán. 1378, predstiera vysluhovanie sviatostí, má byť potrestaný spravodlivým trestom.“

25. *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 1443: „Kto predstieral slávenie Božskej liturgie alebo iných sviatostí, má byť potrestaný primeraným trestom, nevyklučujúc väčšiu exkomunikáciu.“

26. *Kódex kánonického práva*, kán. 1387: „Kňaz, ktorý počas spovede alebo pri jej príležitosti alebo pod jej zámkou navádza kajúcnika na hriech proti šiestemu prikázaniu Desatora, má byť pre závažnosť deliktu potrestaný suspenziou, zákazmi, odňatiami a v ťažších prípadoch má byť prepustený z klerického stavu.“

27. *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 1458: „Kňaz, ktorý počas spovede alebo pri jej príležitosti, alebo pod jej zámkou navádza kajúcnika na hriech proti čistote, má byť potrestaný primeraným trestom nevyklučujúc prepustenie.“

28. *Kódex kánonického práva*, kán. 1388, § 1: „Spovedník, ktorý priamo porušuje sviatostné tajomstvo, upadá do exkomunikácie latae sententiae rezervovanej Apoštolskej Stolici; kto však iba nepriamo, má byť potrestaný podľa závažnosti deliktu.“

29. *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 1456, § 1: „Spovedník, ktorý priamo porušil sviatostné tajomstvo, má byť potrestaný väčšou exkomunikáciou pri zachovaní kán. 728, § 1, č. 1; ak však toto tajomstvo narušil iným spôsobom, má byť potrestaný primeraným trestom.“

30. KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY, *Dekrét na obranu dôstojnosti sviatosti zmierenia* 23. septembra 1988, In: AAS 80 (1988) 1367.

1. naďalej ostáva v platnosti, ako je stanovené v kán. 1378 Kódexu kánonického práva, že ten, kto vykonal pokus udeliť posvätný rád, ako aj žena, ktorá neoprávnene prijala vykonanie pokusu o udelenie posväteného rádu, upadajú do exkomunikácie latae sententiae vyhradenej Apoštolskej stolici;

2. ak ten, čo neoprávnene vykonal pokus udeliť posvätný rád, alebo žena, ktorá prijala vykonanie pokusu o udelenie posvätného rádu, sú kresťanmi a podliehajú Kódexu kánonov východných cirkví, naďalej platí, ako je stanovené v kán. 1443 spomínaného kódexu, teda nech sú potrestaní najvyššou exkomunikáciou, ktorej sňatie je vyhradené Svätej stolici;

3. ak je ten vinník klerikom, môže byť potrestaný prepustením z klerického stavu alebo depozíciou.³¹

Čl. 6

§ 1. Najťažšie delikty proti mravom vyhradené súdu Kongregácie pre náuku viery sú:

1. delikt proti šiestemu prikázaniu Desatora spáchaný klerikom s osobou mladšou ako osemnásť rokov; v tomto bode sa maloletému rovná aj osoba, ktorá má trvale zníženú schopnosť používať rozum;

2. nadobudnutie alebo držanie alebo šírenie pornografických obrázkov osôb mladších ako štrnásť rokov s úmyslom smilstva klerikom, akokoľvek a akýmkoľvek prostriedkami.

§ 2. Klerik, ktorý spácha delikty, o ktorých sa hovorí v § 1, nech je potrestaný podľa závažnosti deliktu prepustením z klerického stavu alebo depozíciou.

Čl. 7

§ 1. Kriminálny čin deliktov rezervovaných Kongregácii pre náuku viery je premlčaný po dvadsiatich rokoch, ak Kongregácia v jednotlivých prípadoch túto lehotu premlčania nezruší.

§ 2. Počítanie lehoty premlčania sa riadi predpismi kán. 1362 § 2 Kódexu kánonického práva³² a kán. 1152 § 3 Kódexu kánonov východných cirkví.³³ Avšak v prípade deliktu, o ktorom sa hovorí v čl. 6 § 1 bod 1, lehota premlčania sa začína počítať dňom, v ktorom maloletý dovŕšil 18 rokov.

31. KONGREGÁCIA PRE NÁUKU VIERY, *Všeobecný dekrét o delikte pokusu sviatostnej vysviacky ženy* 19. decembra 2008, In: AAS 100 (2008) 403.

32. *Kódex kánonického práva*, kán. 1362, § 2: „Premlčanie sa začína dňom, v ktorom bol delikt spáchaný alebo, ak ide o delikt trvajúci alebo ktorý sa stal návykom, dňom, v ktorom zanikol.“

33. *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 1152, § 3: „Premlčanie sa začína dňom, v ktorom bol delikt spáchaný, alebo ak ide o delikt trvajúci alebo habituálny, dňom, v ktorom zanikol.“

Druhá časť: PROCEDURÁLNE NORMY

I. Zloženie a kompetencia tribunálu

Čl. 8

§ 1. Kongregácia pre náuku viery je Najvyšším apoštolským tribunálom latinskej cirkvi aj východných katolíckych cirkví, ktorý súdi delikty stanovené v predchádzajúcich článkoch.

§ 2. Tento Najvyšší tribunál súdi aj iné delikty, z ktorých bol vinník obvinený promótorom spravodlivosti v dôsledku spolupáchateľstva.

§ 3. Rozsudky tohto Najvyššieho tribunálu vydané v rámci jeho vlastnej kompetencie nepodliehajú schváleniu najvyššieho veľkňaza.

Čl. 9

§ 1. Sudcami tohto najvyššieho tribunálu sú zo zákona členovia Kongregácie pre náuku viery.

§ 2. Kolégiu sudcov predsedá, ako prvý medzi rovnými, prefekt kongregácie a ak je úrad prefekta vakantný alebo je prefekt hatený, sekretár kongregácie.

§ 3. Prefekt kongregácie môže menovať aj ďalších stálych alebo poverených sudcov.

Čl. 10

Je potrebné, aby boli za sudcov menovaní kňazi v zrelom veku, ktorí majú doktorát z kánonického práva, bezúhonnú povesť, a ktorí sa zvlášť vyznačujú právnickou rozvážnosťou a skúsenosťou, hoci by zároveň vykonávali úrad sudcu alebo konzultora v inom dikastériu Rímskej kúrie.

Čl. 11

Na prednesenie a odôvodnenie obvinenia je ustanovený promótor spravodlivosti, ktorým nech je kňaz s doktorátom z kánonického práva, bezúhonnej povesti, zvlášť sa vyznačujúci právnickou rozvážnosťou a skúsenosťou, ktorý bude vykonávať svoj úrad na všetkých stupňoch súdu.

Čl. 12

Na funkcie notára a kancelára sú určené kňazi, buď úradníci tejto kongregácie, alebo externisti.

Čl. 13

Funkciu advokáta a žalobcu zastáva kňaz s doktorátom z kánonického práva, ktorého schvaľuje predseda kolégia.

Čl. 14

V iných tribunáloch súdiacich kauzy, ktorých sa týkajú tieto normy, môžu platne zastávať úrady sudcu, promótora spravodlivosti, notára a patróna iba kňazi.

Čl. 15

Naďalej ostáva v platnosti nariadenie kán. 1421 Kódexu kánonického práva³⁴ a kán. 1087 Kódexu kánonov východ-

34. *Kódex kánonického práva*, kán. 1421, § 1: „V diecéze ustanovuje biskup diecéznych sudcov, ktorí majú byť kňazmi. § 2.

ných cirkví,³⁵ že Kongregácia pre náuku viery má dovolené udeľovať dišpenz od požiadavky na kňazstvo, ako aj na doktorát z kánonického práva.

Čl. 16

Zakaždým, keď ordinár alebo hierarcha má aspoň pravdepodobnú správu o najťažšom delikte, nech ju po predbežnom skúmaní dá na vedomie Kongregácii pre náuku viery, ktorá, ak kauzu z dôvodu osobitných okolností neprevezme na seba, nariadi ordinárovi alebo hierarchovi postupovať ďalej, pričom ostáva v platnosti právo odvolať sa na Najvyšší tribunál Kongregácie proti rozsudku vynesenom prvostupňovým súdom.

Čl. 17

Ak je prípad postúpený priamo na Kongregáciu bez toho, aby sa uskutočnilo predbežné skúmanie, môže toto skúmanie, ktoré podľa zaužívaného práva robí ordinár alebo hierarcha, vykonať samotná kongregácia.

Čl. 18

Kongregácia pre náuku viery môže v prípadoch, ktoré sú jej legitímne postúpené, sanovať spisy, pri zachovaní práva na obhajobu, ak boli porušené čisto procesuálne zákony zo strany nižších tribunálov, ktoré konajú z mandátu tejto kongregácie alebo na základe čl. 16.

Čl. 19

Pri zachovaní práva ordinára alebo hierarchu môže hneď od začiatku predbežného skúmania predseda súdneho senátu na návrh promotora spravodlivosti vykonať všetky opatrenia, ktoré umožňuje kán. 1722 Kódexu kánonického práva³⁶ a kán. 1473 Kódexu kánonov východných cirkví.³⁷

Konferencia biskupov môže dovoliť, aby sa aj laici ustanovovali za sudcov, z ktorých jeden, ak je to potrebné, môže byť vybraný na zostavenie kolégia. § 3. Sudcovia majú byť bezúhonnej povesti a doktori alebo aspoň licenciáti kánonického práva.“

35. *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 1087: „§ 1. V eparchii majú byť eparchiálnym biskupom vymenovaní eparchiálni sudcovia, ktorí majú byť klerici.“ § 2. Patriarcha, po porade so stálou synodou alebo metropolitom, ktorý predsedá metropolitnej cirkvi sui iuris, po porade s dvoma eparchiálnymi biskupmi najstaršími biskupskou vysviackou, môže dovoliť, aby aj iní veriaci v Krista boli vymenovaní za sudcov, z ktorých v prípade nevyhnutnosti jeden môže byť prijatý na vytvorenie kolégia; v ostatných prípadoch rozhoduje Apoštolská Stolica. § 3. Sudcovia majú byť bezúhonnej povesti a doktori alebo aspoň licenciáti kánonického práva, vyskúšaní v rozvážnosti a horlivosti za spravodlivosť.“

36. *Kódex kánonického práva*, kán. 1722: „Aby sa predišlo pohoršeniam, chránila sa sloboda svedkov a zabezpečilo sa uplatneniu spravodlivosti, ordinár po vypočutí promotora spravodlivosti a po predvolaní žalovaného môže v ktoromkoľvek štádiu procesu zabrániť vykonávanie posvätnéj služby alebo nejakého cirkevného úradu alebo nejakej cirkevnej úlohy, uložiť mu alebo zakázať pobyt na istom mieste alebo území alebo mu aj zakázať verejnú účasť na Najsvätejšej Eucharistii; toto všetko treba po zániknutí dôvodu odvolať a po zániku procesu sa všetko končí zo samého práva.“

37. *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 1473: „Hierarcha po vypočutí promotora spravodlivosti a po predvolaní obžalovaného môže v ktoromkoľvek štádiu a stupni trestného procesu zabrániť

Čl. 20

Najvyšší tribunál Kongregácie pre náuku viery súdi v druhej inštancii:

1. kauzy posudzované v prvej inštancii nižšími tribunálmi;

2. kauzy súdené v prvej inštancii týmto Najvyšším apoštolským tribunálom.

II. Súdny poriadok

Čl. 21

§ 1. Najťažšie delikty vyhradené Kongregácii pre náuku viery musia byť riešené v súdnom procese.

§ 2. Kongregácii pre náuku viery sa napriek tomu povoľuje:

1. v jednotlivých prípadoch, z vlastného popudu alebo na požiadanie ordinára či hierarchu, dovoliť riešiť prípad mimosúdnou procedúrou a rozhodnúť definitívnym dekrétom, o ktorom sa hovorí v kán. 1720 Kódexu kánonického práva³⁸ a kán. 1486 Kódexu kánonov východných cirkví;³⁹ ostáva však v platnosti, že trvalé odpykávacie tresty sa ukladajú iba na základe mandátu udeleného Kongregáciou pre náuku viery;

2. postúpiť najťažšie prípady na rozhodnutie priamo najvyššiemu veľkňazovi za účelom prepustenia z klerického stavu alebo depozície spolu s dišpenzom od záväzku celibátu, ak sa jasne preukáže, že delikt bol spáchaný, a po tom, ako vinník dostal možnosť obhajoby.

Čl. 22

Na súdenie jedného prípadu vymenuje prefekt senát zložený z troch alebo piatich sudcov.

obžalovanému vykonávať posvätný stav, úrad, službu, alebo inú úlohu, uložiť mu alebo zakázať pobyt na istom mieste alebo území, alebo mu aj zakázať verejné prijímanie Božskej Eucharistie aby sa predišlo pohoršeniam, chránila sa sloboda svedkov a zabezpečilo sa uplatnenie spravodlivosti; toto všetko treba po zániknutí dôvodu odvolať a po zániknutí trestného procesu sa toto končí samým právom.“

38. *Kódex kánonického práva*, kán. 1720: „Ak ordinár usúdi, že treba postupovať mimosúdnym dekrétom: 1. ma žalovaného oboznámiť s obžalobou a dôkazmi a má mu ponúknuť možnosť brániť sa, iba ak by žalovaný na predvolanie sám nereagoval a nedostavil sa; 2. s dvomi prísediacimi dôkladne zvážiť všetky argumenty a dôkazy; 3. ak je delikt s istotou dokázaný a trestná žaloba nezanikla, má vydať dekrét podľa kánonov 1342-1350 a aspoň stručne vyargumentuje dôvody podľa práva a podľa skutočnosti.“

39. *Kódex kánonov východných cirkví*, kán. 1486: „§ 1. Pre platnosť dekrétu, ktorým sa ukladá trest sa vyžaduje, aby: 1. obvinený bol oboznámený so žalobou a dôkazmi potom, čo mu bola odovzdaná možnosť plného využívania práva na svoju obhajobu, ak to po predvolaní podľa normy práva, nezľahkovážnil; 2. ak prebehla ústna diskusia medzi hierarchom alebo jeho delegátom a obvineným v prítomnosti promotora spravodlivosti a notára; 3. v samotnom dekréte boli uvedené faktické a právne dôvody trestu. § 2. Avšak tresty, podľa kán. 1426, § 1, môžu byť uložené bez tejto procedúry len vtedy, keď je ich prijatie zo strany vinníka zrejme písomne.“

Čl. 23

Ak pri podaní odvolania uvedie promótor spravodlivosti obvinenie, ktoré je špecificky iné než na prvom stupni, tento Najvyšší tribunál ho môže prijať a súdiť ako v prvej inštancii.

Čl. 24

§ 1. V prípade deliktov, o ktorých sa hovorí v čl. 4 § 1, nemôže tribunál zverejniť meno žalobcu, ani žalovaného a ani jeho patróna, ak k tomu žalobca nedal súhlas.

§ 2. Tribunál musí zvlášť pozorne posúdiť dôveryhodnosť žalobcu.

§ 3. Treba zabezpečiť, aby sa absolútne zabránilo akémukoľvek riziku porušenia svedeckého tajomstva.

Čl. 25

Ak vyvstane vedľajší problém, kolégium rozhodne vo veci dekrétom s maximálnou rýchlosťou.

Čl. 26

§ 1. Pri zachovaní práva na odvolanie sa k tomuto Najvyššiemu tribunálu, nech už sa súdne konanie na inom tribunáli skončilo akokoľvek, nech sa všetky súdne spisy čo najskôr predložia z úradu na Kongregáciu pre náuku viery.

§ 2. Právo promótoru spravodlivosti tejto kongregácie napadnúť rozsudok začína plynúť odo dňa, v ktorom bol rozsudok prvej inštancie oznámený prokurátorovi.

Čl. 27

Proti jednotlivým administratívnym spisom vydaným alebo schváleným Kongregáciou pre náuku viery v prípadoch týkajúcich sa vyhradených deliktov sa pripúšťa rekurz, predložený v zánikovej lehote šesťdesiatich užitočných dní na Riadnu kongregáciu tohto dikastéria, ktorá posúdi jeho meritum i jeho procesný súlad so zákonom, vylúčiac akýkoľvek ďalší rekurz, o ktorom hovorí čl. 123 apoštolskej konštitúcie Pastor Bonus.⁴⁰

Čl. 28

Kauza sa stáva rozsúdenou:

1. ak je rozsudok vydaný v druhej inštancii;
2. ak odvolanie proti rozsudku nebolo podané do jedného mesiaca;
3. ak inštancia premlčala alebo sa vzdala odvolania;
4. ak bol vydaný rozsudok podľa normy čl. 20.

40. JÁN PAVOL II., Apoštolská konštitúcia *Pastor bonus* o Rímskej kúrii 28. júna 1988, čl. 123, In: AAS 80 (1988) 891: „§ 1: Okrem toho skúma (Najvyšší tribunál apoštolskej signatúry) rekurz predložený v zánikovej lehote tridsiatich užitočných dní proti jednotlivým administratívnym úkonom, či ich vyniesli dikastéria Rímskej kúrie alebo ich oni schválili, kedykoľvek sa vedie spor, či napadnutý úkon porušil niektorý zákon pri rozhodovaní alebo postupe. § 2: V týchto prípadoch okrem sporu o nezákonnosti môže, ak to autor rekursu žiada, aj rozhodnúť o náhrade škody spôsobenej nezákonným úkonom. § 3. Rozsudkuje aj iné administratívne kontroverzie, ktoré jej predkladá Rímsky veľkňaz aj dikastéria Rímskej kúrie, ako aj spory o kompetenciu medzi dikastériami Rímskej kúrie.“

Čl. 29

§ 1. Súdne náklady sa platia podľa toho, ako je stanovené v rozsudku.

§ 2. Ak vinník nemôže platiť náklady, nech ich zaplatí ordinár alebo hierarcha, pod ktorého kauza spadá.

Čl. 30

§ 1. Kauzy tohto typu podliehajú pápežskému tajomstvu.⁴¹

§ 2. Ktokoľvek poruší toto tajomstvo alebo ľstivo či z vážnej nedbanlivosti spôsobí obvinenému alebo svedkom ďalšiu ujmu, nech je na žiadosť poškodenej strany alebo úradu potrestaný vyššou súdnou inštanciou náležitým trestom.

Čl. 31

V týchto prípadoch a spolu s týmito normami, ktoré sú pre tribunály latinskej cirkvi i východných katolíckych cirkví záväzné, sa musia aplikovať aj kánony oboch kódexov o deliktoch a trestoch a o trestnom procese jedného i druhého kódexu.

Text prekladu sa nachádza aj na internetovej stránke www.tkkbs.sk

Z latinského originálu preložila:

Mária Spišiaková, TK KBS

Poznámkami doplnil:

prof. Ján Duda, PhD.

Preklad revidovali:

Doc. JCDr. Miloš Pekarčík, PhD.

ThDr. Alojz Frankovský, PhD.

41. ŠTÁTNY SEKRETARIÁT, *Reskript z audiencie u pápeža dňa 4. februára, ktorým bol daný Všeobecný poriadok pre fóra Rímskej kúrie* 30. apríla 1999, *Všeobecný poriadok Rímskej kúrie*, 30. apríla 1999, článok 36, § 2, In: AAS 91 (1999) 646: „S osobitnou starostlivosťou sa bude zachovávať pápežské tajomstvo v súlade s Inštrukciou *Secreta continere* zo 4. februára 1974.“ Štátny čiže pápežský sekretariát, *Reskript z pápežskej audiencie, inštrukcia Secreta continere o pápežskom tajomstve* 4. februára 1974, In: AAS 66 (1974) 89–92: „Čl. 1: „Pod pápežským tajomstvom sa má rozumieť: ... 4) Oznámenia mimosúdne prijaté o deliktoch proti viere a proti mravom a o deliktoch spáchaných proti sviatosti pokánia, ako aj o procesoch a rozhodnutiach, ktoré prináležia k týmto oznámeniam, pri zachovaní práv toho, kto bol autoritou poverený skúmať tieto oznámenia, ak by to bolo nevyhnutné pre jeho vlastnú obhajobu. Avšak meno oznamujúceho je možné prezradiť iba vtedy, ak to autorita bude považovať za vhodné, aby oznamovateľ a ten, ktorého on zažaloval, bol rovnako prezradený; ...“ (s. 90).

MOTU PROPRIO

SACRAMENTORUM SANCTITATIS TUTELA:

HISTORICKÝ ÚVOD

Kongregácia pre náuku viery

Tento historický úvod vypracovaný Kongregáciou pre náuku viery podrobne opisuje a vysvetľuje najdôležitejšie etapy najzávažnejších deliktov. Inštrukcia *Crimen sollicitationis* z roku 1922 nikdy nebola publikovaná, ale rozposlaná ordinárom a predstaveným rehoľných spoločností. Existuje iba jeden anglický preklad dokumentu, ktorý možno nájsť na internetovej stránke Svätej Stolice, avšak preklad sa hodnotí ako nepresný. Potom prišlo nové vydanie vo forme Inštrukcie od Jána XXIII. v roku 1962 s menšími úpravami. Významnou etapou bol Druhý vatikánsky koncil (1962 – 1965) a následne Kódex kánonického práva z roku 1983. Keď sa dostali na „povrch“ vážne problémy niektorých členov kléru s mravnosťou, koncom minulého storočia sa pristúpilo k zavádzaniu závažných zmien do trestného práva Cirkvi. V roku 1994 vo forme osobitného Indultu udeleného biskupom USA a v roku 1996 rovnakého Indultu udeleného biskupom Írska. Potom v roku 2001 vo forme Noriem *De delictis gravioribus*, v roku 2009 vo forme osobitných právomocí udelených Kongregácií pre klérus a v roku 2010 nové upravené vydanie *De gravioribus delictis*. Tento historický úvod je významným svedectvom ako tvrdo pracovala Svätá Stolica na mravnej disciplíne Cirkvi.

Kódex kánonického práva promulgovaný Benediktom XV. v roku 1917 „poznal“ isté kánonické kriminálne činy alebo „delikty“ rezervované exkluzívne Posvätej kongregácii posvätného officia, ktorá ako tribunál sa riadila osobitným zákonom (porov. kán. 1555 KKP 1917). Zopár rokov po vydaní Kódexu kánonického práva z roku 1917 vydalo Posvätné officium Inštrukciu *Crimen sollicitationis* (1922), ktorou poskytla podrobné inštrukcie jednotlivým diecézám a jednotlivým tribunálom ako postupovať, keď dôjde k deliktu sollicitácie. Tento veľmi ťažký delikt sa týkal zneužitia svätosti a dôstojnosti sviatosti pokánia zo strany katolíckeho kňaza, ktorý navádzal kajúcnika na hriech proti šiestemu prikázaniu Desatora so spovedníkom alebo s inou osobou. Cieľom Inštrukcie z roku 1922 bolo vysvetliť v zmysle predpisov Kódexu z roku 1917 predpisy Apoštolskej konštitúcie *Sacramentorum Poenitentiae*, ktorú vydal pápež Benedikt XIV. v roku 1741. Museli sa brať do úvahy rôzne prvky, ktoré slúžili pre identifikáciu osobitostí tohto deliktu (z hľadiska civilného trestného práva tieto prvky nemali veľký význam): rešpektovanie dôstojnosti sviatosti, nedotknuteľnosť sviatostného tajomstva, rešpektovanie dôstojnosti kajúcnika a fakt, že v mnohých prípadoch obvinený kňaz nemohol byť vypočutý, ak by mohlo byť ohrozené spovedné tajomstvo. Táto osobitná vyšetrovacía procedúra bola postavená na nepriamej metóde do-

siahnuť morálnu istotu nevyhnutnú na vynesenie definitívneho rozhodnutia. Táto metóda však zahŕňala taktiež nepriamu metódu preskúmať dôveryhodnosť osoby žalujúcej kňaza, ako aj preskúmať život a správanie sa obžalovaného kňaza. Takáto žaloba sa považovala za jednu z najťažších obvinení, aké niekto mohol vzniesť proti katolíckemu kňazovi. Z tohto dôvodu obsahom procedúry vyšetrovania bolo aj preskúmanie možnosti, či sa kňaz nestal obeťou falošného a skrivodlivého obvinenia, lebo aj pre neho platila prezumpcia neviny, pokiaľ nebol dokázaný opak. Túto skutočnosť malo garantovať, že sa vyšetrovanie dialo v tajnosti a teda uchrániť pred verejnosťou všetky zainteresované osoby až do konečného rozhodnutia vydaného cirkevným tribunálom.

Inštrukcia z roku 1922 obsahovala aj krátku pasáž venovanú inému kánonickému deliktu: *crimen pessimum*, ktorý spočíval v homosexuálnych skutkoch spáchaných klerikom. Bolo nariadené, aby aj pri vyšetrovaní tohto deliktu sa postupovalo ako v prípade deliktu sollicitácie s určitými úpravami, ktoré si vyžadovala osobitosť tohto deliktu. Normy týkajúce sa vyšetrovania spomínaného *crimen pessimum* boli rozšírené a rozhodlo sa, aby sa použili aj v prípade vyšetrovania škandalózneho kriminálneho činu sexuálneho zneužitia dieťaťa v predpubertálnom veku, ako aj v prípade deliktu beštiality. Inštrukcia *Crimen sollicitationis* však nikdy nereprezentovala celkový postoj Katolíckej cirkvi k nezriadenému sexuálnemu správaniu sa kléru, ale bola iba procedúrou na riešenie konkrétnej a chúlostivej situácie týkajúcej sa sviatosti pokánia. Lebo pri sviatosti pokánia, ako odpoveď na úplnú otvorenosť svedomia a duše kajúcnika, musí zodpovedať povinnosť úplnej rezervovanosti zo strany klerika. A iba postupne a analogicky bola táto normatíva rozšírená aj na niektoré prípady nemorálneho konania kňazov. Myšlienka, že je potrebná právna normatíva o skutkoch osôb majúcich aj výchovnú zodpovednosť, je teda nová, preto by bolo skutočným anachronizmom chcieť súdiť súčasné prípady kánonickými normami, ktoré sú z predchádzajúceho storočia.

Inštrukcia z roku 1922 bola rozposlaná biskupom, ktorí potrebovali vyšetriť delikty sollicitácie, homosexuality klerika, sexuálne zneužitie dieťaťa a skutok beštiality spáchaný klerikom. V roku 1962 pápež Ján XXIII. nariadil druhé vydanie Inštrukcie z roku 1922 s dodatkom týkajúcim sa trestného administratívneho postupu v prípadoch trestných činov spáchaných rehoľníkmi. Toto druhé vydanie Inštrukcie malo byť rozdané biskupom na Druhom vatikánskom koncile (1962 – 1965). A niektoré sa skutočne

rozdali tým biskupom, ktorí sa museli zaoberať prípadmi deliktov rezervovaných Svätému oficiu; no väčšina výtlakov ostala nedistribovaná. Reforma Druhého vatikánskeho koncilu totiž žiadala aj reformu Kódexu kánonického práva z roku 1917 a reformu Rímskej kúrie. Obdobie od roku 1965 až do roku 1983, kedy vstúpil do platnosti Kódex kánonického práva Latinskej cirkvi, bolo poznačené protichodnými tendenciami ohľadom zmyslu kánonického práva a osobitne trestného kánonického práva a ohľadom potreby decentralizácie Cirkvi a to i v riešení problémov s dôrazom ponechať veci úsudku miestnych biskupov. Uprednostňoval sa tzv. pastoračný postoj voči neporiadkom; kánonické procesy mnohí považovali za anachronické. Čoraz viac sa voči trestným činom klerikov začal presadzovať „terapeutický postoj“. Od biskupa sa očakávalo, aby „uzdravoval“, nikdy nie však „trestal“. Boli to zámery príliš optimistické aj v oblasti psychologickej terapie, pri ktorej skončili mnohé trestné činy diecézneho alebo rehoľného kléru bez toho, aby sa zodpovedne brala do úvahy možná a niekedy nezvratná recidíva.

A tak prípady týkajúce sa sviatosti pokánia aj po Druhom vatikánskom koncile ostali v kompetencii Kongregácie pre náuku viery (bývalého Posvätného officia; meno bolo zmenené v roku 1965) a Inštrukcia *Crimen sollicitationis* sa používala až do nových predpisov promulgovaných Motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* v roku 2001. Po Druhom vatikánskom koncile riešila Kongregácia pre náuku viery iba málo prípadov sexuálneho zneužitia mladistvých klerikmi, ktoré jej predložili miestni biskupi. Niektoré z nich boli späť so zneužitím sviatosti pokánia, iné zasa boli späť so žiadosťou o dišpenz od kňazských záväzkov a od celibátu (ide o prax tzv. laicizácie). Takto to bolo až do roku 1989 (v rokoch 1989 – 2005 udeľovanie dišpenzov od kňazských záväzkov a od celibátu prešlo do kompetencie Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí a od roku 2005 dodnes je to v kompetencii Kongregácie pre klérus).

Kódex kánonického práva promulgovaný Jánom Pavlom II. v roku 1983 obnovil disciplínu v tejto materii predpisom kán. 1395, § 2: „Klerik, ktorý sa ináč previnil deliktom proti šiestemu prikázaniu Desatora, ak spáchal delikt s použitím násilia alebo vyhrážok alebo verejne, alebo s osobou mladšou ako šestnásťročnou, má byť potrestaný spravodlivými trestami nevyvímajúc v prípade potreby prepustenie z klerického stavu.“ Podľa KKP 1983 sa procesy mali konať v diecézach. Apelácie proti súdnym rozhodnutiam sa mohli predložiť Apoštolskému tribunálu Rota Romana, kým hierarchické rekurzy proti trestným dekrétom na Kongregáciu pre klérus. V roku 1994 udelila Svätá Stolica Indult biskupom USA: vek mladistvých pri delikte pedofílie bol zvýšený zo šestnástich rokov na osemnásť; navyiac, čas premlčania deliktu sa zvýšil na desať rokov a začínal sa počítať od času, kedy obeť dovŕšila osemnásť rokov. A výslovne sa biskupom odporúčalo konať kánonické procesy v diecéze. Apelácie boli ponechané Rímskej Rote a administratívne rekurzy Kongregácii pre klérus. V rámci tohto obdobia (1994 – 2001) nikto nespomenul bývalú kompetenciu Posvätného officia pre tieto prípady.

Indult z roku 1994 udelený biskupom USA bol v roku 1996 rozšírený aj na Írsko. Medzitým sa o problematike

osobitnej procedúry v prípadoch sexuálneho zneužívania viedla v Rímskej kúrii intenzívna diskusia. Napokon Ján Pavol II. sa rozhodol začleniť sexuálne zneužívanie osoby mladšej ako osemnásť rokov klerikom do nového zoznamu kánonických deliktov rezervovaných Kongregácii pre náuku viery. Lehota premlčania pre tieto prípady bola stanovená na desať rokov a začínala sa počítať od dovŕšenia osemnástich rokov obeť. Nový zákon v tejto materii Motu proprio *Sacramentorum sanctitatis tutela* bol promulgovaný 30. apríla 2001. Následne 18. mája 2001 bol katolíckym biskupom poslaný list, ktorý podpísal kardinál Jozef Ratzinger a arcibiskup Tarcisio Bertone čiže vtedajší prefekt a vtedajší sekretár Kongregácie pre náuku viery. V liste boli biskupi informovaní o novom zákonom predpise a o novej procedúre, ktoré nahradili Inštrukciu *Crimen sollicitationis*.

Predovšetkým v ňom boli vymenované prípady, ktoré boli definované ako najťažšie delikty proti morálke, ako aj proti sláveniu sviatosti a ktoré boli rezervované Kongregácii pre náuku viery; list obsahoval aj osobitné procedurálne normy, ktoré v uvedených trestných obvineniach bolo nutné zachovať, vrátane noriem o kánonických trestoch určených za spomínané delikty a ich aplikácie.

Najťažšie delikty rezervované Kongregácii pre náuku viery boli zoradené nasledovne:

- v záležitosti deliktov proti Najsvätejšej Sviatosti Oltárnej a Najsvätejšej eucharistickej obety:

- odnesenie alebo prechovávanie eucharistických spôsobov na svätokrádežné ciele alebo ich zahodenie (kán. 1367 KKP a kán. 1443 KKVC);

- pokus vykonať liturgickú eucharistickú obeť alebo predstieranie jej slávenia (kán. 1378, § 2, bod 1 a kán. 1379 KKP a kán. 1443 KKVC);

- koncelebrácia eucharistickej obety spoločne so služobníkmi cirkevných spoločenstiev, ktoré apoštolskú postupnosť nemajú či neuznávajú sviatostnú hodnotu kňazskej vysviacky; takáto koncelebrácia je zakázaná (kán. 908 a 1367 KKP; kán. 702 a 1440 KKVC);

- konsekrácia na svätokrádežné ciele iba jednej eucharistickej materii bez druhej alebo aj oboch mimo eucharistického slávenia (porov. kán. 927 KKP);

- v záležitosti deliktov proti svätosti sviatosti pokánia:

1. rozhrešenie komplica v hriechu proti šiestemu prikázaniu Desatora (kán. 1378, § 1 KKP a kán. 1457 KKVC);

2. navádzanie počas alebo pri príležitosti spovede alebo pod jej zámenkou na hriech proti šiestemu prikázaniu Desatora, ak došlo následne k hriechu so spovedníkom (kán. 1387 KKP a 1458 KKVC);

3. priame porušenie spovedného tajomstva (kán. 1388, § 1 a 1456 KKVC);

- v záležitosti deliktov proti mravom:

1. delikt proti šiestemu prikázaniu Desatora, ak sa dopustí klerik s osobou mladšou ako osemnásťročnou (porov. kán. 1395, § 2 KKP).

V uvedených prípadoch bolo nutné zachovať tieto procesné normy:

- kedykoľvek sa ordinár alebo hierarcha dozvie správu, z ktorej je aspoň pravdepodobné, že klerik spáchal rezervovaný delikt, a potom, ako vykoná predbežné dokazova-

*Kardinál William Joseph Levada,
prefekt Kongregácie pre náuku viery*

nie, oznámi to Kongregácii pre náuku viery, ktorá (okrem prípadov, že si prípad pre zvláštne okolností ponechá sebe) určí ordinárovi alebo hierarchovi ako postupovať, pri zachovaní práva podať apeláciu proti rozhodnutiu prvého stupňa jedine na Najvyšší tribunál, ktorým je Kongregácia pre náuku viery;

- v prípadoch rezervovaných Kongregácii pre náuku viery podanie žaloby pre spáchanie kriminálneho činu zaniká premlčacou lehotou desiatich rokov. Naviac sa počítalo s tým, že premlčanie bude prebiehať v súlade s kán. 1362, § 2 KKP a 1152, § 3 KKVC s jedinou výnimkou a to deliktu proti šiestemu prikázaniu Desatora s maloletou osobou, kde bolo určené, že premlčanie sa začne počítať odo dňa, v ktorom maloletá osoba dosiahne osemnásť rok;

- v tribunáloch ustanovených ordinárom alebo hierarchom pre tieto kauzy môžu byť platne sudcami, promotormi spravodlivosti, notármi a patrónmi iba kňazi a keď sa kauza ukončí akýmkoľvek spôsobom, všetky spisy musia byť čím prv z úradu poslané na Kongregáciu pre náuku viery.

Taktiež bolo ustanovené, že v týchto prípadoch všetky tribunály Latinskej cirkvi i Východných katolíckych cirkví musia zachovávať kánony o deliktoch a trestoch a o trestnom procese, rešpektujúc vlastný jeden alebo druhý Kódex, spolu s osobitnými normami vydanými Kongregáciou pre náuku viery.

Po deviatich rokoch od promulgácie *Motu proprio Sacramentorum sanctitatis tutela* Kongregácia pre náuku viery dospela k presvedčeniu, že za účelom vylepšenia aplikácie týchto noriem je nutné vykonať niektoré úpravy bez toho, aby bolo potrebné zmeniť celý text noriem, iba ich niektoré časti. Po istom čase ich pozorného a starostlivého štúdia navrhnutých úprav členovia Kongregácie pre náuku viery predložili výsledok svojej práce Rímskemu veľkňazovi, ktorý svojím rozhodnutím z 21. mája 2010 ich schválil a nariadil promulgovať. Teda text Noriem o najťažších deliktoch, ktorý je aktuálne platný, je ten, ktorý schválil Svätý Otec Benedikt XVI. 21. mája 2010.

Pôvodný text sa nachádza na internetovej stránke www.vatican.va

Z talianskeho jazyka preložil a úvod napísal:
prof. Ján Duda, PhD.

Recenzenti:
Doc. ĽCDr. Miloš Pekarčík, PhD.
ĽCDr. Jozef Bagin, PhD.

VÝZNAM PUBLIKOVANIA NOVÝCH NORIEM O NAJŤAŽŠÍCH DELIKTOCH

Ide o poznámky, ktoré o normách *De delictis gravioribus* povedal riaditeľ Tlačového strediska Svätej Stolice páter Federico Lombardi, SJ.

V roku 2001 Svätý Otec Ján Pavol II. promulgoval dokument veľkého významu a to *Motu proprio Sacramento- rum santitatis tutela*, ktorým Kongregácii pre náuku viery dal právomoc zaoberať sa a súdiť v rámci kánonického právneho poriadku určité kriminálne činy charakterizované ako veľmi ťažké, ktoré v minulosti patrili do rámca kompetencie iných dikastérií Rímskej kúrie alebo kompetencia ohľadom ich riešenia nebola celkom jasná. Spomínané *Motu proprio* (ide o „zákon“ v skutočnom zmysle slova) sprevádzali aplikačné a procedurálne predpisy známe ako „*Normae de gravioribus delictis*“. Počas nasledujúcich deviatich rokov skúsenosť s týmito normami akosi prirodzene priviedla k presvedčeniu, že ich treba doplniť a viac aktualizovať vzhľadom na vzniknuté pomery, ale aj ujasniť a zjednodušiť ich procedurálny charakter, aby sa stali účinnejšími a brali do úvahy nové problémy. Toto sa dosiahlo najmä vďaka „novým právomociam“, ktoré udelil pápež Kongregácii pre náuku viery, ktoré neboli organicky začlenené v pôvodných Normách. Došlo k tomu až teraz po systematickej revízii týchto Noriem.

Najťažšie delikty, ktoré táto normatíva postihuje, sa dotýkajú centrálnych bodov života Cirkvi čiže sviatosti Eucharistie a sviatosti pokánia, ale aj sexuálneho zneužívania mladistvých pod 18 rokov klerikmi. Práve posledný zo spomínaných deliktov vyvolal v posledných rokoch veľký záujem verejnosti a dal vznik a rozvoj intenzívnej diskusii o normách a procedúrach Cirkvi a najmä ako páchatelov týchto deliktov súdi a trestá. Preto je správne, aby mala verejnosť úplnú jasnosť o normatíve platnej v súčasnosti v týchto záležitostiach aby šlo o normatívu organicky usporiadanú a aby, ktokoľvek sa musí touto matériou zaoberať, sa v nej dokázal s ľahkosťou orientovať.

Prvým príspevkom pre objasnenie – adresovaným najmä tým, ktorí pracujú s informáciami – bola syntetizujúcou formou nedávno vydaná na internetovej stránke Svätej Stolice pod názvom „Príručka pre pochopenie základnej procedúry Kongregácie pre náuku viery týkajúca sa podaných žalôb zo sexuálneho zneužívania“. Ale uverejnenie týchto nových Noriem je čosi úplne iné, je aktuálnym oficiálnym právnym textom záväzným pre celú Cirkev.

Pre uľahčenie lektúry týchto Noriem neodbornou verejnosťou, ktorá sa však zaujíma o problematiku sexuálneho zneužívania, sa pokúsime postaviť „na svetlo“ niektoré dôležité aspekty.

Vzhľadom na predchádzajúce normy, novinkou týchto Noriem sú najmä tie predpisy, ktoré robia procedúru riešenia rýchlejšou, ako je možnosť neriešiť kauzu súdnym procesom, ale mimosúdnym dekrétom, či dokonca v ob-

zvlášť závažných prípadoch predložiť záležitosť priamo Svätému Otcovi, aby klerika potrestal prepustením z klerického stavu.

Ďalšou novinkou, zameranou na zjednodušenie riešenia a berúc do úvahy súčasný vývoj v Cirkvi, je možnosť, aby členmi personálu tribunálu alebo advokátmi, alebo prokurátormi, boli nielen kňazi, ale aj laici.

Analogicky, vykonávanie týchto úloh nie je striktné viazané na doktorát z kánonického práva, ale kompetentnosť osôb môže byť odobrená aj iným spôsobom, napríklad licenciátom z kánonického práva.

Žiada sa poukázať aj na predĺženie času premlčania z desiatich na dvadsať rokov, pritom vždy ostáva možnosť zrušiť premlčanie aj po uplynutí tohto času.

Významnou novotou je, že osoby neužívajúce rozum boli postavené právne na roveň mladistvých a ich zneužitie bude rovnako trestané, akoby boli obeťami mladistvé osoby, ako aj zavedenie nového trestného činu: pedopornografie, ktorá je definovaná takto: „nadobudnutie, uchovávanie alebo šírenie akýmkoľvek spôsobom alebo prostriedkom pornografické obrázky osôb mladších než 14 rokov“, ak to spácha klerik.

Opätovne je zachovaná dôvernitosť týchto procesov, aby sa chránila dôstojnosť osôb, ktorých sa proces dotýka.

Bod, ktorého sa Normy nedotýkajú, hoci je často predmetom verejnej diskusie, je spolupráca s občianskou vrchnosťou. Treba však brať do úvahy, že Normy sú súčasťou kánonického právneho poriadku, ktorý je sám osebe kompletný a úplne odlišný od právneho poriadku štátu. Napriek tomu možno k tejto téme poznamenať, čo pripomína „Príručka pre pochopenie základnej procedúry...“ v sekcii nazvanej „Predbežné konanie“ uverejnená na internetovej stránke Svätej Stolice: „Nech sa vždy zachovávajú predpisy civilných zákonov, ktoré sa týkajú oznámenia kriminálnych činov civilnej vrchnosti“. To znamená, že v praxi navrhutej Kongregáciou pre náuku viery je potrebné zachovať predpisy zákonov konkrétnej krajiny vo vhodnom čase, nie však počas kánonického riešenia alebo po jeho ukončení.

Zverejnenie Noriem veľmi pomohlo právnej istote v oblasti, v ktorej je Cirkev dnes tak silne povinná konať a riešiť problémy právnicko dôsledne a transparentne, aby tak plne dala odpoveď na spravodlivé očakávania týkajúce sa obrany morálnej integrity a evanjeliovej svätosti, ktorú od nej veriaci, ale aj verejná mienka právom očakávajú a ktorú Svätý Otec neustále ohlasuje.

Je však prirodzené, že sú potrebné aj iné riešenia a iniciatívy zo strany rôznych cirkevných ustanovizní. Pokiaľ

ide o Kongregáciu pre náuku viery, táto zároveň skúma a študuje, ako pomôcť biskupom vo svete, aby boli spôsobilí naformulovať a vytvoriť účinné a potrebné direktívy, ktoré by boli schopné čeliť problematike sexuálneho zneužívania mladistvých členmi kléru v oblasti aktivít a ustanovizní spojených s Cirkvou a berúc do úvahy aj situáciu a problémy spoločnosti, v ktorej pôsobia.

Ďalším kľúčovým krokom bude to, aby Cirkev dokázala pretlmočiť do stabilnej praxe a neustálej zodpovednosti výsledky náuky a zrelej úvah, ktoré sa zrodili počas tak bolestných udalostí a s ňou súvisiacej „krízy“ spôsobenej sexuálnym zneužívaním mladistvých členmi kléru.

Ako doplnenie tohto krátkeho zoznamu hlavných novínok obsiahnutých v „Normách“ bude dobre poukázať aj na tie, ktoré sa vzťahujú na delikty inej povahy. Hoci ani v týchto prípadoch nejde ani tak v podstate o nové veci, ako skôr o zaradenie už doteraz platnej normatívy za účelom dosiahnutia komplexnejšej a viac organicky usporiadanej normatívy o „najťažších deliktoch“ rezervovaných Kongregácii pre náuku viery.

Aby sme boli viac konkrétni, boli tu zaradené: delikty proti viere (heréza, apostázia a schizma), na riešenie ktorých sú normálne kompetentní ordinári, ale Kongregácia sa stala kompetentnou pre podanie apelácie; nahrané záznamy zo sviatostnej spovede a ich rozširovanie, proti ktorým bol stanovený trest Dekrétom v roku 1988 a pokus o vysviacku ženy, proti čomu bol taktiež vynesenej trest Dekrétom v roku 2007.

Pôvodný text je uverejnený na www.vatican.va

Autor:

*Federico Lombardi, SĽ,
riaditeľ Tlačového strediska Svätej Stolice*

Z talianskeho jazyka preložil:

prof. Ján Duda, PhD.

Preklad revidovali:

*Doc. ĽCDr. Miloš Pekarčík, PhD.
ĽCDr. Jozef Bagin, PhD.*

*P. Federico Lombardi, SĽ,
riaditeľ Tlačového strediska Svätej Stolice*

*J. Ex. Juan Ignacio Arrieta,
sekretár Pápežskej rady pre výklad legislatívnych textov
(jeho článok nájdete na strane 13)*

KRÁTKA RELÁCIA O ÚPRAVÁCH ZAVEDENÝCH V NORMÁCH DE GRAVIORIBUS DELICTIS

Kongregácia pre náuku viery

Nový text *Noriem de gravioribus delictis* tak, ako bol upravený rozhodnutím Rímskeho veľkňaza Benedikta XVI. dňa 21. mája 2010, obsahuje rôzne zmeny ako v oblasti základných noriem, tak aj procesných. Úpravy zavedené do nového záväzného textu sú nasledovné:

A/ následne potom ako Ján Pavol II. udelil Kongregácii pre náuku viery niektoré právomoci, ktoré potvrdil aj jeho nástupca Benedikt XVI. dňa 6. mája 2005, bolo do textu začlenené:

- právo súdiť otcov kardinálov, patriarchov, legátov Apoštoltskej Stolice, biskupov a iné fyzické osoby, o ktorých sa píše v kán. 1405, § 3 KKP a 1061 KKVC (čl. 1, § 2), po predbežnom obdržaní poverenia od Rímskeho veľkňaza;

- predĺženie lehoty premlčania zažalovať kriminálny čin na dvadsať rokov pri zachovaní práva Kongregácie pre náuku viery zrušiť akúkoľvek dobu premlčania (čl. 7);

- právomoc udeliť členom tribunálu, ako aj advokátom a prokurátorom dišpenz od povinnosti byť kňazom alebo od povinnosti mať doktorát z kánonického práva (čl. 15);

- právomoc sanovať spisy kauzy, ak nižšie tribunály porušia iba normy procesného práva pri zachovaní práva obhajoby (čl. 18);

- právomoc dišpenzovať od súdneho procesu čiže udeliť možnosť postupovať cestou mimosúdneho dekrétu; ale v tomto prípade musí Kongregácia pre náuku viery vydať rozhodnutie od prípadu k prípadu po zvážení jednotlivých okolností a môže tak urobiť alebo z vlastného popudu, alebo na základe žiadosti ordinára alebo hierarchu (na uvalenie trvalého odpykávacieho trestu je vždy potrebný mandát Kongregácie pre náuku viery) (čl. 21, § 2, bod 1);

- právomoc predložiť priamo prípad Svätému Otcovi, aby potrestal prepustením z klerického stavu alebo prepustením spolu s dišpenzom od zákona celibátu; v takomto prípade pri zachovaní práva na obhajobu a pri extrémnej závažnosti zločinu musí byť zjavne preukázané, že tento závažný delikt bol spáchaný (čl. 21, § 2, bod 2);

- právomoc rekurzu na vyšší stupeň súdu, ktorým je Riadna sesia Kongregácia pre náuku viery a to vtedy, ak bol proti administratívne rozhodnutiu, ktorý vyniesol nižší stupeň tej istej Kongregácie, ak ide o prípady rezervovaných deliktov (čl. 27).

B/ Do záväzného textu boli vložené tieto ďalšie úpravy:

- do textu boli pričlenené delikty proti viere čiže heréza, apostázia a schizma, ktoré ostali v kompetencii ordinára, aby rozhodol súdne alebo mimosúdne v prvej inštancii *ad normam iuris* pri zachovaní práva podať apeláciu alebo rekurz na Kongregáciu pre náuku viery (čl. 1, § 1 a čl. 2);

- pri deliktoch proti Eucharistii, kriminálne činy pokusu o slávenie eucharistickej obety, o ktorej sa píše v kán. 1378, § 2, bod 1 KKP, a predstierania jej slávania, o čom sa píše

v kán. 1379 KKP a 1443 KKVC, nie sú zaradené ako jeden a ten istý delikt, ale sa o nich pojednáva oddelene (čl. 3, § 1, body 2–3);

- taktiež pri deliktoch proti Eucharistii došlo k úprave vzhľadom na predchádzajúci text a to v dvoch veciach: texty *alterius materiae sine altera a aut etiam utriusque extra eucharisticam celebrationem* boli zmenené na *unius materiae vel utriusque a na aut extra eam* čl. 3, § 2);

- pri deliktoch proti sviatosti pokánia boli zavedené nové rezervované delikventné prípady, o ktorých sa píše v kán. 1378, § 2 bod 2 KKP (pokus udeliť rozhrešenie, ak ho nemôže udeliť platne alebo počúvať sviatostnú spoveď), a v kán. 1379 KKP a 1443 KKVC (predstieranie udeľovania sviatostného rozhrešenia) (čl. 4, § 1, body 2–3);

- do Noriem boli zavedené: nepriame porušenie spovedného tajomstva (čl. 4, § 1, bod 5) a zlomyseľné nahrávanie a šírenie sviatostnej spovede (podľa dekrétu Kongregácie pre náuku viery z 23. októbra 1988) (čl. 4, § 2);

- taktiež sa do Noriem dostal pokus o sviatostnú vysviacku ženy tak, ako je to uvedené v dekréte Kongregácie pre náuku viery z 19. decembra 2007 (čl. 5);

- pri deliktoch proti mravom bola dospelá osoba, ktorá habituálne nedokonale užíva rozum, postavená právne na úroveň maloletej osoby a to všetko jednoduchým obmedzením počtu slov (čl. 6, § 1, bod 1);

- boli doplnené o novú trestnoprávnú situáciu, ktorá spočíva v nadobúdaní alebo šírení *a clerico turbe patrata* akýmkoľvek spôsobom a akýmkoľvek prostriedkom pornografické obrázky maloletých osôb, ktoré majú menej ako štrnásť rokov (čl. 6, § 1, bod 2);

- žiada sa objasniť, že úkony predbežného vyšetrovania môže, ale nemusí vykonávať Kongregácia pre náuku viery (čl. 17);

- do Noriem bola zavedená možnosť zaviesť potrebné opatrenia, o ktorých sa píše v kán. 1722 KKP a kán. 1473 KKVC a to aj počas fázy predbežného vyšetrovania (čl. 19).

Pôvodný text sa nachádza na internetovej stránke www.vatican.va

Z talianskeho jazyka preložil:

prof. Ján Duda, PhD.

Preklad revidovali:

Doc. JCDr. Miloš Pekarčík, PhD.

ThDr. Alojz Frankovský, PhD.

VPLYV KARDINÁLA RATZINGERA NA REVIDOVANIE TRESTNÉHO KÁNONICKÉHO SYSTÉMU

Pápežská rada pre legislatívne texty odošle v najbližších týždňoch vlastným členom a konzultorom návrh obsahujúci niektoré zmeny s cieľom reformovať šiestu knihu Kódexu kánonického práva, ktorá je základom celého trestného systému Cirkvi. Na tomto návrhu pracovala Komisia odborníkov počas takmer dvoch rokov a podrobila revidovaniu legislatívny text Kódexu z roku 1983 vo svetle nutných potrieb, ktoré sa v hojnej miere ukázali po vydaní legislatívneho textu. Zámerom je zachovať všeobecné princípy i počet kánonov, ale zároveň upraviť niektoré riešenia v spomínanom roku 1983, ktoré sa neskôr ukázali ako málo vydarené.

Pôvod tejto iniciatívy, na ktorej definitívne výsledky si ešte budeme musieť trochu počkať, lebo potrebujú kompletizáciu navrhnutých konzultovaných úprav ešte skôr, než text bude predstavený na schválenie najvyššiemu zákonodarcovi, siaha k mandátu, ktorý udelila Jeho Svätosť Benedikt XVI. predsedovi a sekretárovi tejto Pápežskej rady na prvej audiencii udelennej jej novému vedeniu dňa 28. septembra 2008 v Castel Gandolfo. Z priebehu tohto stretnutia, ako aj z konkrétnych technických ťažkostí, ktoré sa v tejto oblasti samovoľne ukázali, zjavne vyplýva, že súbor opatrení obsiahnutý v návrhu bude zodpovedať hlbokému presvedčeniu pápeža, ktoré dozrievalo rokmi jeho priamej skúsenosti v tejto oblasti, a jeho vážnej obave o integritu a vhodné nastolenie disciplíny vo vnútri Cirkvi; ide o presvedčenie a obavu, ktorá, ako uvidíme v nasledujúcich riadkoch, viedla kroky súčasného pápeža už od počiatku jeho pôsobenia v úrade prefekta Kongregácie pre náuku viery, napriek objektívnym ťažkostiam vyplývajúcim – okrem iného – z osobitného legislatívneho stavu, ktorý vtedy Cirkev prežívala v predvečer promulgácie Kódexu kánonického práva 1983. Aby sa to dalo lepšie zhodnotiť, je potrebné spomenúť niektoré osobitosti legislatívneho rámca, ktorý bol v tom čase načrtnutý.

Trestný systém Kódexu 1983

Trestný systém Kódexu 1983 je podstatne novým v porovnaní s predchádzajúcim Kódexom 1917 a vyplýva z eklesiologického kontextu náuky Druhého vatikánskeho koncilu. To potom znamená, že penálna disciplína sa inšpirovala aj kritériami subsidiarity a „decentralizácie“ (piaty direktívny princíp pre revíziu Kódexu prijatý Biskupskou synodou v roku 1967). Boli to pojmy použité na označenie osobitnej pozornosti venovanej partikulárnemu právu a najmä na iniciatívy jednotlivých biskupov pri výkone ich pastoračnej moci, keďže biskupi sú, ako učí koncil (LG 27), vikármi samého Krista v im zverených diecéziam. Vo väčšine prípadov Kódex naozaj zveril do rúk ordinárov miesta a rehoľným predstaveným rozhodnúť o vhodnosti či nevhodnosti trestať kánonickými trestami, ako aj o spôso-

be ako to v jednotlivých konkrétnych prípadoch prakticky robiť.

Ale nové trestné kánonické právo poznačil ďalší faktor a ešte omnoho hlbšie: ide o právnické formality a modely garancie stanovené pre aplikáciu kánonických trestov (šiesty a siedmy direktívny princíp pre revíziu Kódexu). Tým, že sa po prvý raz v Kódexe objavili základné práva všetkých pokrstených, boli zároveň začlenené do Kódexu aj opatrenia na ich obranu a ochranu. Sčasti boli tieto opatrenia prevzaté zo systému kánonickej tradície Cirkvi, ale sčasti aj z iných právnych systémov, ktoré niekedy nie úplne zodpovedali tomu, čím je Cirkev na tomto svete. Iste, garančné opatrenia nemožno zanedbávať, najmä v trestnom práve určite nie, ale napriek tomu je potrebné ich vyvážiť, aby zodpovedali aj efektívnej ochrane kolektívnych záujmov. Skúsenosť z obdobia po vydaní Kódexu ukazuje, že niektoré technické postupy prijaté Kódexom ako garancia týchto práv neboli spôsobilé zabezpečiť ich spôsobom požadovaným Spravodlivosťou a že by mohli byť nahradené inými, ktoré by viac zodpovedali takej realite, akou je Cirkev. Ba viac, spomínané technické postupy boli v rôznych prípadoch objektívnou prekážkou, často neprekonateľnou pre nedostatok prostriedkov, na efektívne použitie penálneho systému. Musí sa povedať, aj keď sa toto konštatovanie môže zdať akokoľvek paradoxné, že VI. kniha Kódexu o trestných sankciách je spomedzi kníh Kódexu tou, ktorá mohla najmenej „profitovať“ z tých nepretržitých normatívnych turbulencií charakterizujúcich pokoncilové obdobie. Iné odvetvia kánonickej disciplíny mali v tom čase možnosť sa konfrontovať s reálnou situáciou Cirkvi prostredníctvom rôznych noriem vydaných *ad experimentum*, čo následne umožňovalo vyhodnotiť ich výsledky, či už boli pozitívne, alebo negatívne, v čase, keď dochádzalo k tvorbe noriem nového Kódexu. Trestné právo bolo v úplne opačnej situácii, a hoci bolo úplne nové alebo takmer úplne nové, bolo pozbavené spomínanej svojej praktickej „vhodnosti“, a tak vyrástlo doslova z nuly a našlo sa v Kódexe 1983. Počet deliktov bol drastický zredukovaný na zopár situácií osobitnej delikventnej závažnosti a potrestanie bolo zverené do rúk každého jedného ordinára a ordinári sa v týchto záležitostiach správali rôzne.

Žiada sa dodať, že práve v oblasti trestného kánonického práva, spomedzi všetkých sektorov kánonickej disciplíny, bolo možné pociťovať, a ešte aj dnes sa to dáva pociťiť, vplyv rozšíreného antijuridizmu, ktorý sa prejavoval okrem iného najmä fiktívnymi ťažkosťami spojiť v Cirkvi požiadavky pastoračnej lásky s požiadavkami spravodlivosti a dobrého výkonu moci riadenia. Ba dokonca aj niektoré kánony Kódexu sú formulované tak, že sa dovoľávajú tolerancie, čo sa dalo vykladať aj tak, že to má odradiť ordinára od potresta-

nia, a to aj vtedy, keď z princípu spravodlivosti k potrestaniu malo nevyhnutne dôjsť.

Tieto poznámky, ktoré prirodzene majú aj svoje „odtiene“, ktoré nie je možné vysvetliť na niekoľkých riadkoch, predstavujú vo všeobecnom zmysle slova niektoré línie penálneho systému súčasného Kódexu, v ktorom sa síce vo všeobecnom kontexte nachádzajú aj niektoré dôležité disciplinárne a mocenské inovácie Druhého vatikánskeho koncilu, ktoré sa však začali „kryštalizovať“ až po promulgácii Kódexu kánonického práva 1983.

Žiadosť Kongregácie pre náuku viery (február 1988)

V kontexte legislatívneho rámca, ktorý som sa usiloval tu predstaviť, je v ostrom kontraste list z 19. februára 1988 vtedajšieho prefekta Kongregácie pre náuku viery kardinála Jozefa Ratzingera adresovaný vtedajšiemu predsedovi Pápežskej komisie pre autentický výklad Kódexu kánonického práva. Ide o dôležitý a jedinečný dokument, ktorý poukazuje na negatívne konzekvencie, ktoré sa v Cirkvi začínajú prejavovať v kánonickom penálnom právnom systéme, ktorý bol promulgovaný iba pred piatimi rokmi. Tento dokument bol nanovo braný do úvahy pri spomínaných prácach realizovaných pri revidovaní VI. knihy Kódexu Pápežskom radou pre výklad legislatívnych textov.

Dôvod tohto listu je podrobne rozpísaný. Posvätná Kongregácia pre náuku viery bola v onom čase kompetentná navrhovať riešenia pri žiadostiach o udelenie dišpenzu od kňazských záväzkov, ktoré kňaz prijal na seba kňazskou vysviackou. Dišpenz sa udeľoval ako materské gesto milosti zo strany Cirkvi potom, ako na jednej strane boli podrobne a spoločne vzaté do úvahy všetky okolnosti konkrétneho prípadu a na druhej strane sa brala do úvahy objektívna závažnosť záväzkov, ktoré kňaz prijal na seba v momente kňazskej vysviacky pred Bohom a pred Cirkvou. Okolnosti, ktoré boli dôvodom niektorých podaných žiadostí o oslobodenie od záväzkov kňazstva, boli všeličím iným, iba nie tým, čo by si zaslúžilo, aby im Cirkev udelila milosť. Text listu kardinála Ratzingera je dostatočným vysvetlením tejto problematiky:

„Eminencia, naše dikastérium pri prešetrovaní žiadostí o udelenie dišpenzu od kňazských záväzkov, sa stretáva s prípadmi kňazov, ktorí sa počas výkonu svojej kňazskej služby stali vinnými ťažkého a škandalózneho správania sa, za čo by mali byť, podľa Kódexu kánonického práva, po predbežnom trestnom vyšetrení, potrestaní na to určenými trestami, nevyklučujúc ani trest redukcie do laického stavu. Takéto potrestanie, podľa úsudku nášho dikastéria, by malo predchádzať vzhľadom na dobro nesmrteľných duší prípadnú následnú žiadosť o udelenie dišpenzu od kňazských záväzkov, pretože dišpenz sa chápe ako „milosť“ udelená v prospech prosebníka. Ale berúc do úvahy zložitú procedúru určenie na riešenie takých prípadov načrtnutej v Kódexe, je pochopiteľné predpokladať, že pri ich riešení sa ordinári dostávajú do nemalých problémov a preto ich radšej ani nekonajú. Preto budem vďačný Vašej Eminencii, ak by mi mohla vyjadriť svoj cenný názor ohľadom možnosti nájsť, v určitých prípadoch, rýchlejšiu a jednoduchšiu procedúru.“

List poukazuje najmä na nesprávne nastavenie systému spravodlivosti pri udeľovaní „milosti“ pri dišpenzoch od kňazských záväzkov a navrhuje namiesto toho najprv pre-

pustiť z klerického stavu ako potrestanie čiže *ex poena*. Pretože často cirkevná vrchnosť chcejsť sa vyhnúť „komplikovaným technickým procedúram“ stanoveným Kódexom na potrestanie kriminálnych činov, sa radšej utiekala nezriedka k nabádaniu, aby si delikvent podal „slobodne“ žiadosť o udelenie milosti prepustenia z klerického stavu z dôvodu zanechania vykonávania kňazskej služby. Takýmto spôsobom sa prichádzalo takpovediac k rovnakým praktickým výsledkom dostať nositeľa kňazskej hodnosti právne mimo kňazského stavu bez použitia trestného kánonického práva tým, že sa obišli neoblúbené a pre cirkevnú vrchnosť vždy veľmi chúlостivé právne trestné postupy. Toto bol ten „pastoračný spôsob“ riešenia problémov v Cirkvi eliminujúci všetko to, čo predpisovalo urobiť v takom prípade kánonické právo. Ale konajúc týmto spôsobom sa Cirkev zriekla vykonávania spravodlivosti a – ako to zdôvodňuje Ratzinger – sama sa nespravodlivo zachovala k tomu, čo sa nazýva „dobrom veriacich“. Toto bolo hlavným dôvodom žiadosti, z ktorej sa ukazuje potreba dať prednosť potrestaniu v takýchto prípadoch a to trestami určenými na to v kánonickom práve, ale prostredníctvom zrýchlenej a zjednodušenej procedúry namiesto tých, ktoré sa nachádzali v Kódexe kánonického práva.

Žiada sa zobrať tiež do úvahy, že hoci Kódex priznával osobitnú jurisdikciu Kongregácii pre náuku viery v trestnej materii (KKP, kán, 1362, § 1, bod 1) a to aj mimo evidentnej doktrinálnej povahy ako napr. delikty herézy, ako aj najťažšie delikty týkajúce sa sviatosti pokánia, napr. delikt solícitácie, vôbec nebolo jasné vo vtedajšom normatívnom kontexte, ktoré iné kriminálne činy by sa mohli nachádzať v rámci trestnej jurisdikcie Kongregácie pre náuku viery. Kán. 6 Kódexu 1983 výslovne zrušil akýkoľvek penálny zákon dovtedy existujúci: nadobudnutím účinnosti tohto Kódexu sa úplne rušia: „...všetky trestné zákony, tak univerzálne, ako aj partikulárne, vydané Apoštolskou Stolicou, ak nie sú prevzaté do tohto Kódexu.“ A ešte predtým Apoštolská konštitúcia *Regimini Ecclesiae universae* z roku 1967, v ktorej bola zadefinovaná jurisdikcia jednotlivých dikastérií Rímskej kúrie, sa pri Kongregácii pre náuku viery obmedzila na konštatovanie, že tejto Kongregácii je zverená úloha „chrániť náuku týkajúcu sa viery a mravov na celom katolíckom svete“ (čl. 29). List prefekta Kongregácie pre náuku viery preto predpokladá, že právna zodpovednosť za dodržiavanie trestnej materii leží na ramenách ordinárov a rehoľných predstavených tak, ako to vyplýva nakoniec zo samého Kódexu.

Odpoveď Pápežskej komisie pre výklad z marca 1988

Po troch týždňoch prišla odpoveď z vtedajšej Pápežskej komisie listom z dňa 10. marca 1988. Rýchlosť i obsah odpovede je možné pochopiť iba v kontexte osobitného časového momentu, v ktorom sa nachádzala promulgovaná trestná legislatíva: ešte sa len „včera“ skončilo úsilie a námaha spre-vádzajúca kodifikačné práce, ktoré desaťročia zamestnávala Komisia, a teraz musela pracovať na ďalších normách doplňujúcich novú cirkevnú disciplínu vyjadrenú v Kódexe, či už ide o normy univerzálne alebo partikulárne, ako aj normy vlastné regulujúce jednotlivé ustanovizne, ktoré boli nositeľmi moci riadenia Cirkvi. Ak teda na jednej strane odpoveď niesla znaky pochopenia a súhlasu s dôvodmi, predložený-

mi Kongregáciou pre náuku viery, aby skôr ako by sa kňazom udelila milosť prepustenia z klerického stavu, by sa malo voči nim aplikovať trestné sankcie, na druhej strane predsa len odpoveď bola aj potvrdením, aby sa konalo v súlade s tým, čo bolo stanovené v len nedávno promulgovanom Kódexe kánonického práva, a to tými, ktorí sú nositeľmi jurisdikčnej moci a majú v kompetencii to robiť.

Text listu vtedajšieho predsedu Pápežskej komisie, ktorý poslal kardinálovi prefektovi Kongregácie pre náuku viery, vydáva svedectvo aj o situácii vtedajšieho momentu:

„Dobre chápem starosť Vašej Eminencie, že zainteresovaní ordinári nemali záujem najprv použiť svoju súdnu moc, aby primeranými trestami a pri rešpektovaní dobra veriacich potrestali Vami spomínané delikty. Napriek tomu sa nezdá, žeby to bol problém právnickej procedúry, ale je to problém zodpovednosti tých, ktorí sú nositeľmi moci riadenia v Cirkvi. V platnom Kódexe sú presne určené delikty, ktoré majú byť potrestané aj stratou klerického stavu: sú v kán. 1364, § 1; 1367; 1370; 1387; 1394 a 1395. Rovnako bola zjednodušená procedúra ich aplikácie vzhľadom na predchádzajúci Kódex 1917 a stala sa omnoho rýchlejšou a pružnejšou so zámerom stimulovať ordinárov k vykonávaniu ich mocenskej autority prostredníctvom vykonávania nevyhnutných súdov nad páchatelmi podľa noriem práva a trestať ich určenými trestami. Napokon zjednodušiť súdny proces za účelom uvaliť alebo vyhlásiť sankcie tak ťažké ako je prepustenie z klerického stavu alebo zmeniť súčasnú normu kán. 1342, § 2, ktorá zakazuje v týchto prípadoch postupovať mimosúdnou procedúrou administratívneho dekrétu (porov. kán. 1720), sa úplne nezdá byť vhodné. Lebo na jednej strane sa týmto dostáva do ohrozenia základné právo veriaceho na obhajobu v kauzách, ktoré sa týkajú stavu osôb, kým na druhej strane by došlo k uprednostňovaniu nechcenej tendencie, že – z dôvodu povinnej neznalosti alebo úcty k právu – by sa dostávalo do popredia nejednoznačne vykonávanie tzv. pastoračnej moci cirkevnej správy, ktorá vo svojej podstate vôbec pastoračnou nie je, lebo privádza k zanedbávaniu vykonávania cirkevnej autority a spôsobujúcej škody komunitám veriacich. Aj v iných ťažkých časoch života Cirkvi, prekrúcania ľudského svedomia a zanechávania cirkevnej disciplíny, pastieri Cirkvi neprestali vykonávať súdnu moc na ochranu najvyššieho dobra, ktorým je spása nesmrteľných duší.“

V liste sa potom vysvetľuje diskusia počas prác pri revidovaní Kódexu, ktorá predchádzala rozhodnutiu nezaraďiť tzv. prepustenie z klerického stavu *ex officio*. Došlo sa k presvedčeniu, že kauzy, pri ktorých by sa mohlo eventuálne použiť prepustenie *ex officio*, by boli takmer všetky pre delikty, za ktoré je možné podľa Kódexu aj dnes udeliť trest prepustenia z klerického stavu. (porov. *Communicationes* 14/1982, s. 85) a tak vlastne z tohto dôvodu ani nové Normy o udelení dišpenzu od kňazského celibátu zo 14. októbra 1980 (AAS 72/1980, s. 1136–1137) akcentovali túto procedúru, ktorá bola neskôr prijatá, a nie tú, ktorá sa nachádzala v predchádzajúcich Normách z roku 1971 (AAS 63/1971, s. 303–308).

„Keď toto všetko berieme do úvahy – končí sa v odpovedi – táto Pápežská komisia zdieľa presvedčenie, že je nevyhnutné vhodne intervenovať u biskupov (porov. kán. 1389), aby vždy, keď sa to ukazuje ako nevyhnutné, neváhali použiť svoju súdnu a donucovaciu moc namiesto toho, aby predkladali Svätej Stolici žiadosti o udelenie dišpenzu od kňazských záväzkov.“

Hoci Komisia chápala dobre základnú požiadavku, že je potrebné chrániť „spoločné dobro veriacich, v skutočnosti považovala za príliš riskantné zrieknuť sa niektorých konkrétnych garancií v prospech jednotlivcov a bola skôr za dôraznejšiu aktivizáciu tej cirkevnej vrchnosti, ktorá nesie zodpovednosť za uvádzanie právnych noriem do života Cirkvi. Výmena listov oboch spomínaných dikastérií bola v svojom čase ukončená úctivou odpoveďou, ktorú dňa 14. mája nasledujúceho roka napísal vtedajší prefekt Kongregácie vtedajšiemu predsedovi Pápežskej komisie:

„Mám česť Vám oznámiť, že naša Kongregácia obdržala Vaše cenné stanovisko týkajúce sa možnosti nastolenia rýchlejšej a jednoduchšej procedúry v porovnaní s terajšou za účelom eventuálneho použitia sankcií kompetentnými ordinármi voči kňazom, ktorí sa stali vinnými za ťažké a škandalózne správanie. Chcem ubezpečiť Vašu Eminenciu, že všetko, čo bolo Vami napísané naša Kongregácia veľmi starostlivo preskúmala.“

Pastor bonus rozširuje kompetencie Kongregácie (jún 1988)

Diskusia sa ukazovala ako uzavretá, ale problém vyriešený nebol. Prvým náznakom zmeny bolo niečo úplne odlišné. Už po jednom mesiaci od ukončenia diskusie došlo k promulgácii Apoštolskej konštitúcie *Pastor bonus*, ktorá upravila komplex noriem týkajúcich sa Rímskej kúrie, stanovenej v roku 1967 apoštolskou konštitúciou Pavla VI. *Regimini Ecclesiae universae*, a znamenala aj reorganizáciu kompetencii jednotlivých dikastérií. V 52. článku *Pastor bonus* bola zavedená norma, ktorá je platnou i dnes, ktorá stanovila jasne, že výlučná penálna jurisdikcia v oblasti deliktov proti viere alebo sláveniu sviatostí prináleží Kongregácii pre náuku viery a že do oblasti tejto výlučnej jurisdikcie prináležia aj „najťažšie delikty spáchané proti mravom“. Kongregácia pre náuku viery „súdi delikty proti viere a ťažšie delikty proti mravom a sláveniu sviatostí, ktoré jej samej boli oznámené, a kde je to potrebné, prístupuje k vyhláseniu alebo uloženiu kánonických sankcií podľa normy práva či už všeobecného, alebo vlastného.“

Tento text evidentne nesie stopy Kongregácie pre náuku viery, ktorej predsedal kardinál Ratzinger, a stojí na báze jeho osobných skúseností, ako to bolo možno pozorovať vyššie. A ešte viac sa to ukáže, ak si zoberieme do úvahy predchádzajúce návrhy reformy Rímskej kúrie známe ako *Schéma Legis Peculiaris de Curia Romana* pripravenej tri roky skôr a ktorej text týkajúci sa Kongregácie pre náuku viery bol obmedzený na zopakovanie formulácie nachádzajúcej sa v Apoštolskej konštitúcii Pavla VI. z roku 1967: „delikty proti viere skúma, a to aj vtedy, ak sa má niekoho potrestať alebo trest deklarovat, podľa noriem práva“. (*Schema Legis peculiaris de Curia Romana*, čl. 36, Typis Polyglottis Vaticanis 1985, s. 35).

Právna úprava Apoštolskej konštitúcie *Pastor bonus* má, vzhľadom na predchádzajúcu situáciu, evidentný význam o to viac, že tentoraz k úprave došlo v rámci normatívy Kódexu kánonického práva a týkala sa deliktov, ktoré Kódex výslovne uvádzal; úprava teda nebola postavená na vlastnom práve samej Kongregácie. V rámci spomínaných kritérií subsidiarity a decentralizácie normatíva *Pastor bonus* realizovala niečo odlišné: právny úkon rezervovať Svätej Stolici (porov. KKP, kán. 381, § 1) celú kategóriu deliktov, ktoré Svätý Otec zveril do výlučnej jurisdikcie Kongregá-

cii pre náuku viery. Nevie sa, či by došlo k tomuto rozhodnutiu, ktoré dominantne upravilo kompetencie Kongregácie pre náuku viery a dokonca k úprave kritérií, ktorými sa malo riadiť trestné právo a aplikácia kánonických trestov, ak by dovtedajší penálny systém bol naozaj funkčný. Avšak aj táto úprava sa ukázala v operatívnej fáze ako nepostačujúca. Totiž základnou požiadavkou právnej istoty bolo čo najskôr identifikovať, ktoré sú konkrétne tie najťažšie delikty ako proti mravom, tak aj tie spáchané pri slávení sviatostí a ktoré *Pastor bonus* zverila do jurisdikcie Kongregácie pre náuku viery a „vyňala“ ich z jurisdikcie ordinárov.

Dve dôležité a následné intervencie

Udalosti, o ktorých som písal doteraz, sa udiali v pomerne krátkom časovom úseku: počas niekoľkých mesiacov prvého polroka 1988. V nasledujúcich rokoch, ak to poviem všeobecne, sa stále vyvíjalo úsilie dať odpoveď na požiadavky, ktoré vznikli v trestnej oblasti Cirkvi, na základe všeobecných kritérií Kódexu kánonického práva 1983, ktoré boli podstatne zhrnuté v liste Pápežskej komisie pre výklad Kódexu kánonického práva. Naozaj, podnikali sa kroky s cieľom povzbudzovať k zásahom ordinárov miesta, nabádaním k osobitným procedúram konania alebo prostredníctvom osobitného práva a v dialógu so zainteresovanými konferenciami biskupov. Počas 90. rokov bolo množstvo takýchto aktivít a boli do nich zapojené rôzne dikastéria Rímskej kúrie. Toto tvrdenie sa dá veľmi ľahko podprieť aj dokumentačne.

Skúsenosť však napriek tomu potvrdila nedostatočnosť týchto riešení a poukázala na potrebu siahnuť po iných riešeniach s razantným nádychom a na odlišnej úrovni. Dve intervencie osobitným spôsobom zmenili „obraz“ trestného kánonického práva. Na ich báze pracovala v týchto posledných mesiacoch Pápežská rada pre výklad legislatívnych textov a autorom obidvoch zásahov je aktuálny pápež, ktorý uvažuje s rovnakým ustarostením, vyjadreným už v liste v roku 1988.

Prvá iniciatíva, ktorá je dnes už všeobecne známa, sa týka prípravy Noriem tzv. najťažšie delikty, ktoré pripravovali v poslednom období 90. rokov. Účinnosť týchto Noriem stála na čl. 52 Apoštolskej konštitúcie *Pastor bonus*. Popísali presne, ktoré sú to tie najťažšie delikty proti mravom a ktoré zasa pri slávení sviatostí, a ktoré patrili do exkluzívnej jurisdikcie Kongregácie pre náuku viery. Tieto Normy promulgované v roku 2001 sa nutne ukázali ako protikladná tendencia v porovnaní s doterajšími kritériami Kódexu pre aplikáciu penálnych sankcií a okamžite si „vyslúžili“ nálepku ako „centralistické“. V skutočnosti tieto Normy plnili úlohy „suplovania“ toho, čo doposiaľ nefungovalo: po prvé, operatívne poskytnúť riešenie vážnym problémom Cirkvi v rámci jej penálneho systému a po druhé, zabezpečiť, aby sa v týchto problémoch postupovalo jednotne pri podobných kauzách v rámci celej Cirkvi. Za týmto účelom musela Kongregácia pripraviť vnútorné procedurálne Normy a rovnako zreorganizovať dikastérium tak, aby zodpovedalo jej novým súdnym úlohám v súlade s procesnou normatívou Kódexu. V rokoch, ktoré nasledovali po spomínanom roku 2001 a na základe dosiahnutých právnych výsledkov, vtedajší prefekt Kongregácie obdržal od Svätého Otca ďalšie právomoci, dokonca zasahovať priamo do rôznych situácií až právomoc

určovať nové cirkevné kriminálne činy. Pomaly sa presadzovalo presvedčenie, že „milosť“ dišpenzu od kňazských záväzkov a jeho následné zaradenie do laického stavu klerika-delikventa, je možné iba vtedy, ak klerik svoje spáchané delikty, aj keby boli veľmi ťažké, vyzná a v takomto prípade sa mu udelí milosť, ale „pre dobro Cirkvi“. Z toho istého dôvodu v niektorých veľmi ťažkých prípadoch, Kongregácia sa ani nepýta Svätého Otca a z úradu (*ex officio*) vynesie trest prepustenia z klerického stavu; to sa uplatňuje voči klerikom, ktorí sa dopustili obzvlášť závažných a škandalózných kriminálnych činov. Všetky tieto úpravy sa dostali do Noriem *de delictis gravioribus* vydané Kongregáciou pre náuku viery v júli tohto roku. Je tu však aj ďalšia a menej známa iniciatíva súčasného pápeža, ktorej sa chcem dotknúť iba krátko, ale tiež prispela k úprave v panoráme aplikácie trestného práva v Cirkvi. Ide o jeho vplyv, ktorý vykonal ako člen Kongregácie pre evanjelizáciu národov pri príprave osobitných právomocí udelených tejto Kongregácii, aby dokázala dávať primeranú odpoveď, taktiež v zmysle princípu „suplovania“, na disciplinárne problémy na misijných územiach. Nie je vôbec ťažké pochopiť, ako mohla Kongregácia pre evanjelizáciu národov, ktorej teritoriálne ako misijné územie podlieha takmer polovica celého sveta, pri nedostatkoch a prekážkach každého druhu, aplikovať trestný systém Kódexu. Preto vo februári 1977 na Plenárnom zhromaždení, na ktorom bol relátorom práve kardinál Ratzinger, sa rozhodlo, že Kongregácia požiada Svätého Otca o udelenie osobitných právomocí, ktoré by umožňovali Kongregácii pre evanjelizácii národov intervenovať administratívnou trestnou procedúrou v určitých penálnych situáciách v súčinnosti s penálnymi predpismi Kódexu. Ako je známe, tieto právomoci boli udelené v roku 2008 a trochu neskôr analogicky boli udelené aj Kongregácii pre klérus (2009).

Záver

Zdá sa, že nie je potrebné dodávať nič viac. Na rôznych miestach už boli publikované štúdie, ktoré dostatočne vysvetlili úpravy, ktoré nastali v trestnom kánonickom práve Cirkvi, ako aj všetky jej iniciatívy. Budúcnosť ukáže, do akej miery tieto úpravy, ktoré sa v súčasnosti zavádzajú do VI. knihy Kódexu, vyhodnotiac aj udelené osobitné právomoci, dokážu prinavrátiť rovnováhu a poriadok. Teraz iba chcem poukázať na evidentný vplyv počas vyše dvadsaťročného úsilia modifikovať trestné cirkevné právo súčasného pápeža, a to aj do tej miery, že tento vplyv – spolu s mnohými inými konkrétnymi iniciatívami – bol naozaj vytrvalý a táto vytrvalosť je charakteristická pre aktivity Jozefa Ratzingera.

Autor:

Mons. Juan Ignacio Arrieta,
sekretár Pápežskej rady pre výklad legislatívnych textov

Z talianskeho jazyka preložil:

prof. Ján Duda, PhD.

Preklad revidovali:

Doc. JCDr. Miloš Pekarčík, PhD.
Dr. ICLic. Jozef Skupin

ROZDIEL V PRÁVNEJ DEGRADÁCII KLERIKA „MILOŠŤOU“ A „TRESTOM“

Náčrt problému

Trestný kánonický systém Cirkvi predpokladá za niektoré závažné delikty spáchané členmi kléru trest prepustenia z klerického stavu. Je toto trestné prepustenie z klerického stavu zároveň oslobodením klerika od záväzkov kňazstva a celibátu alebo nie? Pretože Kódex kánonického práva v kán. 291 pozná aj „milosť“ (teda nie trest) oslobodenia od záväzkov kňazstva a celibátu, ktorá sa udeľuje ako milosť v prospech prosebníka. Ak by odpoveď znela, že síce cesta je odlišná, ale výsledok je ten istý, to by znamenalo, že *de facto* medzi klerikom delikventným recidivistom na jednej strane a na druhej strane klerikom prosebníkom tu nie je rozdiel, lebo obaja dosiahnu, čo si želajú. V tejto krátkej štúdiu sa pokúsím podať odpoveď na túto otázku.

1. List Kongregácie pre klérus z 18. apríla 2009

Kongregácia pre klérus Listom z uvedeného dňa oznámila všetkým diecéznym biskupom a rehoľným predstaviteľom v celej Cirkvi, že dňa 30. januára 2009 pápež Benedikt XVI. jej udelil osobitné právomoci ohľadom prepustenia z klerického stavu *in poenam* čiže nie ako milosti, ale ako trestu. Nie je mi známe, žeby tento List Kongregácie bol daný k dispozícii verejnosti, ale autori ho nielen spomínajú, ale opisujú aj jeho obsah.¹ Zdá sa, že problém dal do pohybu alebo sám kardinál Jozef Ratzinger ako prefekt Kongregácie pre náuku viery, alebo ľudia okolo neho a on si ich názor osvojil už v roku 1988.² Ale realitou sa to stalo až v tu spomínanom roku 2009, keď Jozef Ratzinger bol už 4 roky pápežom Benediktom XVI.

Z komentárov vyplýva, že List Kongregácie z 18. apríla 2009 má dva ciele. Chce najmä udržať vysokú úctu a kredit kňazskej služby v Božom lude s maximálnym dôrazom na bezúhonnosť kňazskej existencie s Kristom a až na druhom

1. Spomína ho výslovne Mons. Juan Ignatio Arrieta, biskup, sekretár Pápežskej rady pre výklad legislatívnych textov v článku *Vplyv kardinála Ratzingera na revidovanie trestného kánonického systému*, In: *Tribunál* 1 (2011), s. 19 a D. G. ASTIGUETA, *Facoltà concessa alla Congregazione per il Clero*, In: *Periodica de re canonica* 99 (2010), s. 1-33.

2. Ratzinger v liste kardinálovi Larovi, predsedovi Pápežskej komisie pre výklad Kódexu, napísal: „Eminencia, naše dikastérium pri prešetrovaní žiadosti o udelenie dišpenzu od kňazských záväzkov sa stretáva s prípadmi kňazov, ktorí sa počas výkonu kňazskej služby stali vinnými ťažkého škandalózneho správania sa, že čo by mali byť potrestaní nevylučujúc ani trest redukcie do laického stavu...“ Potom píše, že ordinári netrestajú, ale radšej dávajú prednosť udeľovaniu dišpenzu. Lenže takto dochádza k poškodzovaniu dobra veriacich a ich škandalizácii aj preto, že takýto kňaz dostane od Cirkvi „milosť“ bez kajúcnosti a potrestania – In: J.I. ARRIETA, *Vplyv kardinála Ratzingera...*, s. 17.

mieste s dôrazom na kňazskú činnosť. Druhým cieľom listu je poskytnúť ordinárom a rehoľným predstaveným nové procedurálne možnosti na riešenie situácií, ktoré sa objavili v kňazských radoch v posledných rokoch, na ktorých riešenie sú už neúčinné procesy a procedúry nachádzajúce sa v Kódexe 1983. Z teologického aspektu má list viacero závažných tém a nemožno sa tu zaoberať každou. Zaujímavou sa ukazuje téma, že vzťah medzi Kristom, biskupom a kňazom nie je iba pracovným vzťahom, ale vzťahom postaveným na sviatostnom spoločenstve (i keď rozdielnom podľa stupňa vysviacky pokiaľ ide o biskupa a kňaza). Preto biskup musí naliehať na dodržiavanie noriem kánonického práva a minimalizovať ich porušovanie, lebo je to v prospech dobra spoločenstva veriacich. A na druhej strane, ak klerik porušuje cirkevné zákony a škandalizuje veriacich, vždy za svoje činy musí nieť osobnú zodpovednosť (iste, závisí to od jeho psychického zdravia), lebo ide o jeho sviatostnú a teda aj existenčnú zodpovednosť, ktorá nikdy nemôže byť definovaná ako súkromnou.

2. Prípady s možnosťou prepustenia z klerického stavu in poenam

2.1. Pokus klerika o manželstvo (kán. 1394, § 1)

Výklad tohto kánona je jasný: ide o „pokus“, čo znamená, že páchatel vie, že jeho manželstvo bude pre Katolíckou cirkvou neplatné a vlastne z toho dôvodu sa tu hovorí „o pokuse“ uzavrieť manželstvo. Na druhej strane nejde o „predstieranie“ uzavretia manželstva (ako napr. v divadle), ale o vyjadrenie takej vôle uzavrieť „nejaké manželstvo“ (pred civilnou autoritou, pred iným cirkevným spoločenstvom napr. protestantov a pod.). Ďalším predpokladom je – podľa Kongregácie – že ani po napomenutí sa nespamätajú a pokračujú v tomto iregulárnom a škandalóznom živote a sami ani len nestoja o dišpenz od kňazských záväzkov.

2.2. Ťažký vonkajší hriech klerika proti siestemu prikázaniu Desatora (kán. 1395)

Delikt je definovaný ako „vonkajšie a morálne pripočítateľné porušenie zákona, ku ktorému je pripojená sankcia“ (kán. 2195, § 1 CIC 1917). List Kongregácie neupresňuje bližšie, o aké hriechy by mohlo ísť.³ Keďže ide o delikt, musí to byť vonkajší a nie iba vnútorný úkon, ktorý je morálne pripočítateľný. Ďalším predpokladom je, že musí to byť hriech spáchaný škandalóznym spôsobom, napr. spáchaný násilím, pod nátlakom vyhrážok, spáchaný verejne čiže pre ľuďmi, na verejnosti a s osobou mladšou ako 16 ro-

3. O zložitosti problému píše L. CHIAPPETTA, *Il Codice di Diritto Canonico*, vol. I., Roma 1988, s. 796, poznámka pod čiarou č. 7.

kov (porov. kán. 1395, § 2).⁴ Aj v tomto prípade platí, že vinníci sami ani len nestoja o dišpenz od kňazských záväzkov.

2.3. Úkon veľmi ťažkého porušenia zákona (kán. 1399)

Celý text kán. 1399: „Okrem prípadov stanovených v tomto alebo v iných zákonoch, za vonkajšie porušenie Božieho a kánonického zákona možno len vtedy potrestať spravodlivým trestom, keď zvláštna závažnosť vyžaduje potrestanie a nalieha na nevyhnutnosť, aby sa predišlo škandálu alebo aby bol škandál potrestaný.“

Záber tohto predpisu je veľmi široký: „Okrem prípadov stanovených v tomto alebo iných zákonoch“, čo znamená, že môžu byť aj „Božie alebo kánonické zákony“ hodné trestnoprávnej ochrany.⁵ Avšak je tu klauzula „len vtedy“ (možno potrestať) a následne nasledujú tri možnosti: 1. zvláštna závažnosť vyžaduje potrestanie (lat. cum specialis violat-ionis gravitas punitioem postulat). Dôraz je tu postavený na pojme „gravitas“ prestúpenia Božieho alebo kánonického zákona. Podľa výkladu autorov posúdiť túto závažnosť leží na ramenách kompetentnej cirkevnej vrchnosti.⁶ 2. alebo „nevyhnutnosť, aby sa predišlo škandálu“; opäť niektorí autori sa tu rozčuľujú, že je „absurdné“ trestať za niečo, čo sa ešte nestalo, trestať len tak akože preventívne (na výstrahu?); iní autori poukazujú, že „budúci škandál“ musí byť objektívne podložený, napr. recidívou delikventa a že teda tu nejde len o ľubovoľné preventívne trestanie dokonca trestom prepustenia z klerického stavu.⁷ Nie bez problémov sa ukazuje aj to, ako možno „potrestať škandál“: je to znovunastolenie narušenej legálnej spravodlivosti? Alebo je to reakcia spoločnosti proti kriminálnikom? Alebo je to pokus o nápravu škôd? Či upokojenie cirkevného spoločenstva? Či náprava delikventa? Zdá sa, že najpriateľnejšou tézou je spojenie troch cieľov: 1. znovunastolenie legálnej spravodlivosti v spoločnosti, 2. upokojenie cirkevného spoločenstva, že opäť boli veci dané na pravú mieru (bonum commune alebo salus animarum), 3. náprava delikventa a jeho návrat na cestu spásy.

2.4. Zanechanie klerickej služby trvajúce najmenej 5 rokov

Klerik, ktorý opustí svoju klerickú službu, je obvykle potrestaný trestom suspenzie za neposlušnosť. Lenže trest suspenzie je medicínou trestom s cieľom zmeniť delikventa a v nedostatočnej miere berie do úvahy problém cirkevnej komunity, ako sa má k vinníkovi postaviť. Preto Kongregácia považuje suspenziu klerika za nedostatočné

4. O hriechoch proti šiestemu prikázaniu Desatora z právneho pohľadu píše: V. DE PAOLIS, *Delicti contro il sesto comandamento*, In: *Periodica* 82 (1993), s. 307. V tomto duchu vykladajú predpis autori ako napr. D. G. ASTIGUETA, *Facoltà concesse alla Congregazione per il Clero*, In: *Periodica de re canonica* 99 (2010), s. 9.

5. Či ide o delikty alebo nie, autori dost polemizujú. Podľa niektorých ide o zákony, ktoré majú trestnoprávnu ochranu a v kán. 1399 sa duplicitne akcentuje možnosť potrestania. Podľa iných nejde v kán. 1399 o penálne, ale iné zákony. Zdá sa, že viac autorov sa prikláňa k druhej interpretácii.

6. Napr. A. CALABRESE, *Diritto penale canonico*, Roma 1996, s. 354.

7. D. G. ASTIGUETA, *Facoltà concesse alla Congregazione per il Clero*, In: *Periodica de re canonica* 99 (2010), s. 18–19.

riešenie a umožňuje aplikovať trest prepustenia z klerického stavu pre dobro veriacich. Procesne to môže previesť aj ordinár s tým, že jeho rozhodnutie musí potvrdiť Kongregácia pre klérus. Podmienkou je: stabilita a nezvratnosť rozhodnutia klerika, ktorú predpis určil dobou piatich rokov.⁸

3. Škandály v Cirkvi

Považujem za dôležité dotknúť sa v poslednej dobe veľmi často používaného slova aj v súvislosti s Cirkvou: škandály. O škandále sa dá hovoriť zo sociologického hľadiska v tom zmysle, že každý človek alebo komunita má v rámci spoločenských vzťahov určité miesto, určitý sociálny status a podľa toho sociálneho statusu sa od neho očakáva isté správanie. Žiaľ, napriek tomu sa toto správanie vymyká z očakávaného rámca a dokonca vzbudzuje u iných pobúrenie či až sociálne odsúdenie. Ale o škandále sa dá hovoriť aj z teologického hľadiska. Napr. Katechizmus katolíckej cirkvi hovorí, že „kto škandalizuje, stáva sa pokušiteľom svojho bližného“ (bod 2284) alebo ak škandál spôsobí človek, ktorý prijal na seba status morálnej autority (napr. ako kňaz) alebo je dokonca nositeľom cirkevnej jurisdikcie, aby viedol spoločenstvo k spásu, jeho škandalózne činy sú o to viac ťažšie a závažnejšie a najmä vysoko zavrhnutiahodné (porov. KKC body 2284 a 2287).

Sv. Tomáš Akvinský rozlišuje *scandalum diabolicum* (úmyselne (ne)konanie, aby iný človek alebo komunita sa stala skazenou, skorumpovanou a teda stabilne hriešnou), *scandalum activum* (úmyselne (ne)konanie za účelom uviesť druhého do hriechu), *scandalum per accidens* (úkon sám osebe je správny, ale iný človek sa dopustí hriechu pre svoje chápanie naklonené hriechu); *scandalum passivum* (úkon je správny a nemá prepojenie s hriechom iného, aj keď to niekto – pre vlastnú obhajobu – môže tak vykladať).⁹

Z *právneho hľadiska* má škandál tri prvky: vonkajšie prestúpenie božieho a kánonického zákona (delikvent „pošliapal“ boží alebo kánonický zákon, ktorý určuje, ako sa za určitých okolností správať, aby sme kráčali cestou spásy); morálne pripočítateľné čo nie je ničím iným, ako hriechom; trest ako reakcia minimalizovať pohoršenie, pričom pod pojmom pohoršenie sa chápe v tom najširšom zmysle (uviedenie do omylu, možnosť dať ospravedlniť vlastné hriechy, či dokonca zmeniť zmyslanie iných natoľko, že hriechy prestanú považovať za zlo a zídu z cesty spásy).¹⁰ Preto, ak Cirkev trestá škandály vo vlastných radoch, tieto tresty majú presne ciele:

1. Trestom sa „potvrďuje“ znovunastolenie legálnej spravodlivosti a netreba zabúdať, že kánonické zákony sú zákonmi, ktoré nás vedú k spásu a „učia“ byť Božími synmi a dcérami už na tejto zemi ako príprava na nebo; toto znovunastolenie „pošliapanej“ spravodlivosti sa v Cirkvi nedo-ceňuje v miere, aká jej patrí.

8. D. G. ASTIGUETA, *Facoltà concesse alla Congregazione per il Clero*, In: *Periodica de re canonica* 99 (2010), s. 22–23.

9. Porov. *Summa theologica* II-II, q. 43. a 1.

10. D. G. ASTIGUETA, *Lo scandalo nel CIC: significato e portata giuridica*, In: *Periodica de re canonica* 92 (2003), s. 589–651.

2. Trestom sa predchádza alebo „reparuje“ pohoršenie v cirkevnej komunite: je hrozné, že ak sa netrestá, určité cirkevné spoločenstvo upadne do „presvedčenia“, že vlastne „delikvent“ mal pravdu. V prípade „prevencie“ ide o prípady recidívy (mnohým pedofilným zneužitiam sa mohlo predísť, keby bolo oznámené orgánom činným v trestnom konaní; keďže sa to nestalo, dochádzalo k ďalším a ďalším prípadom zneužívania, lebo bolo isté, že recidivista sa svojich činov sám nedokáže zrieknuť.

3. Náprava delikventa aspoň v tom zmysle, aby pochopil svoje previnenia a v konečnom dôsledku si uchoval šancu na Božie milosrdenstvo a večnú spásu.

Záver

Odpoveď na otázku položenú v úvode, ako sa zdá, vieme. Pre delikventa nie je rozdiel, či je prepustený z klerického stavu *in poenam*, alebo prostredníctvom dišpenzu. V oboch prípadoch je oslobodený od záväzkov kňazskej vysviacky a celibátu, čo by v konečnom dôsledku znamenalo, že jeho stav v rámci Cirkvi je legitimizovaný, resp. sa stal legitímny „laikom“ so všetkým, čo k tomu právne patrí. Ale sú tu aj iné zorné uhly pohľadu, ktoré je nutné brať do úvahy. Trest suspenzie nie je riešením pre dobro komunity veriacich, lebo pre nich aj „suspendovaný kňaz“ je vždy kňazom, nie laikom a majú naozaj pravdu. Jediným skutočným riešením je zaradiť ho, v súlade s jeho vôľou (dišpenzom) alebo aj proti jeho vôli (procedúrou *in poenam*) do laického právneho stavu, aby svojím „životom, ktorý je v rozpore so štýlom života klerika“ nezatieňoval a nezaťažoval kňazský stav a jeho dôstojnosť a neuberal mu na jeho mravnej autorite v súvislosti s tým, že biskupi a kňazi konajú „in personam Christi Capitis“ a reprezentujú Krista uprostred jeho ľudu a vedú ho k spásu.

Ale treba sa vrátiť ešte k postaveniu klerika, ktorý sa stal procedúrou prepustenia z klerického stavu *in poenam* „legitimizovaným laikom“ v tom zmysle, či má rovnaké práva a povinnosti v Cirkvi ako ostatní riadni laici? Či napr. má rovnaký prístup k prijímaniu sviatostí, na ktoré majú riadni laici právo, ak im v tom neprekáža legitímny zákaz? Zdá sa, že túto problematiku pápežské právomoci udelené Kongregácii pre klérus neriešia. Riešia to však všeobecné princípy trestného právneho systému Cirkvi. Principiálne je len veľmi ťažko akceptovateľné, aby klerik spáchajúci škandalózne kriminálny čin a trestnoprávnou procedúrou „vypudený“ z klerického stavu, bol zaradený právne medzi laikov bez akéhokoľvek trestu alebo pokánia a mal prístup k sviatostiam, akoby ani nič nespáchal. Preto aj keď treba posudzovať každý prípad osobitne, možno povedať, že takýto laicizovaný klerik musí byť cirkevnou vrchnosťou potrestaný alebo musí mu byť uložené aspoň náležité pokánie a až po určenej dobe pokornej a kajúcej akceptácie trestu alebo pokánia, môže byť pripustený k sviatostnému životu ako ostatní laici s právami i povinnosťami, ktoré sú vlastné ich stavu. Inak povedané: v Cirkvi sa musí robiť rozdiel medzi klerikom, ktorý bol oslobodený od záväzkov kňazského stavu a od kňazského celibátu pretože o to žiadal ako kajúci prosebník a najvyššia autorita Cirkvi mu to udelila ako „milosť“, a na druhej strane, klerikom, ktorý bol

trestnoprávne „vylúčený“ z radov kléru z dôvodov spáchania cirkevného deliktu. Taktiež sa musí robiť rozdiel medzi laikom, ktorému prináležia všetky práva a povinnosti vyplývajúce z jeho stavu (vrátane práva prijímať sviatosti) a na druhej strane, do laického stavu zaradeným klerikom, ktorý bol vylúčený z klerického stavu z dôvodov páchania trestných činov.

Autor:

Prof. Ján Duda, PhD.

Recenzenti:

Doc. JCDr. Miloš Pekarčík, PhD.

ThDr. Alojz Frankovský, PhD.

Bibliografia:

Pramene: Katechizmus Katolíckej cirkvi, Trnava 1999. Codex iuris canonici Pii X pontificis maximi iussu digestus Benedicti Papae XV auctoritate promulgatus, praefatione E.mi Petri Card. Gasparri et indice analytico-alphabetico auctus, Typis polyglottis vaticanis, 1965. Kódex kánonického práva, latinsko-slovenské vydanie, Bratislava 1996.

Literatúra: ARRIETA, J. I., Vplyv kardinála Ratzingera na revíziu trestného kánonického systému, In: Tribunál 1 (2011). ASTIGUETA, D. G., Facoltà concessa alla Congregazione per il Clero, In: Periodica de re canonica 99 (2010). ASTIGUETA D. G., Lo scandalo nel CIC: significato e portata giuridica, In: Periodica de re canonica 92 (2003). CALABRESE, A., Diritto penale canonico, Roma 1996. DE PAOLIS, V., Delicti contro il sesto comandamento, In: Periodica 82 (1993). CHIAPPETTA, L., Il Codice di Diritto Canonico, II vol., Roma 1988. Spisy sv. Tomáše Akvinského: Teologická summa (red. P. Emilián Soukup, Ord. Pred.), Olomouc 1939.

TEÓRIE DÔVODOV TRESTNÉHO SYSTÉMU CIRKVI

V súčasnosti sa v Cirkvi pokojne prijíma téza o rozlišovaní medzi hriechom a trestom. Rozlišuje to aj súčasný Kódex kánonického práva. Ak hriech a jeho odpustenie tvorí obsah štvrtej knihy Kódexu, kde sa píše o posväcovaní človeka, tak trest a aj oslobodenie od neho je predmetom šiestej knihy Kódexu, ktorá viac zapadá do jurisdikčnej moci Cirkvi a jej predmetom je usmerňovanie veriacich k spásu prostredníctvom vykonávania moci cirkevnou vrchnosťou.¹ V tejto štúdiu chceme poukázať na dôvody existencie trestného systému Cirkvi alebo, ak to povieme inak, chceme sa pokúsiť nájsť odpoveď na to, prečo sa v Cirkvi trestá, prečo v Cirkvi existujú tresty. Pre hľadanie odpovede použijeme zdôvodnenia niektorých autorov a pokúsime sa vysvetliť ich teórie.

Existencia trestného systému Cirkvi

Aj keď Kódex Jána Pavla II. z roku 1983 nedefinuje cirkevný trest a ponecháva jeho definíciu kánonickej doktríny, všeobecne sa prijíma definícia Kódexu 1917, kde sa pod pojmom cirkevný trest chápe „pozbavenie nejakého dobra zamerané na nápravu delikventa a potrestanie deliktu, čo vykoná legitímna autorita.“² Táto línia je v zásade zachovaná aj v Kódexe Jána Pavla II. z roku 1983, ktorý rozlišuje tresty medicínálne (zamerané na nápravu delikventa)³ a odpýkavacie⁴ (zamerané na reakciu Cirkvi za prestúpenie trestného zákona, kde cirkevná vrchnosť zaujme oficiálny postoj k prestúpeniu trestného zákona čiže tu ide o určitý druh cirkevného magistéria, pretože oficiálne cirkevné postoje nie sú pre veriacich zanedbateľné). Čo je v hojnejšej miere zastúpené v Kódexe z roku 1983, sú trestné medicínálne prostriedky a skutky pokánia.⁵

Doktrinálne zdôvodnenia kánonického trestného systému

Pod pojmom doktrinálne zdôvodnenie máme na mysli náuku významných autorov, ktorí učili a písali o tejto problematike. Vybrali sme troch. Prvý svojim prináleží do prvej polovice minulého storočia a ďalší dvaja sú súčasnými autormi. D'Agostino je sekulárny filozof a právnik a Velasio De Paolis vysoký cirkevný hodnostár.

Joseph Latini

Joseph Latini v 20. rokoch minulého storočia vyučoval trestné právo na Právnickej fakulte existujúcej pri Rímskom kňazskom seminári, z ktorého neskôr vznikla súčasná Pápežská lateránska univerzita v Ríme. V roku 1924 vydal pre svojich študentov knihu trestného práva.⁶ Zdá sa, že jeho podávaných teóriách trestného systému sa prelínajú filozofické dôvody s teologickými. Rozlišuje dva základné smery zdôvodňujúce existenciu trestného práva v spoločnosti. Prvým je tzv. *pozitivistický smer* (*schola criminalis positiva*) a druhým je tzv. *klasický smer* (*schola criminalis classica*).

Prvý smer je pozitivistický preto, lebo v zásade vychádza z princípu deliktu ako objektívneho existujúceho faktu: delikt sa jednoducho stal, existuje a spoločnosť na túto skutočnosť reaguje sankciou. Aj keď je tento smer prezentovaný veľmi zjednodušene, čo je vždy určité riziko vzhľadom na jeho výklad, žiada sa dodať, že v jeho rámci oscilujú rôzne doktrinálne autorské interpretácie. Latini cituje niektoré výroky v zásade interpretujúce tento smer. Veľmi výstižným je napríklad výrok, že „kriminálna antropológia prostredníctvom faktov dokazuje, že delikvent nie je normálnym človekom, ale patrí k osobitnej skupine, ktorá z dôvodov organických a psychických abnormálností reprezentuje v modernej spoločnosti primitívnu živočíšnu skupinu, v ktorej idey a morálne pocity, ak vôbec existujú, sú iba v embryonálnom štádiu.“⁷ Ale spoločnosť sa musí brániť proti ľuďom tohto typu a tak tento smer interpretuje existenciu trestného právneho systému ako sociologický systém postavený na obrane a reakcii spoločnosti proti nezdravým, protizákonným a pozitívne existujúcim javom v jej vnútri. Z tohto dôvodu tento doktrinálny smer veľmi často argumentuje štatistickými údajmi kriminality.⁸ Možno povedať, že v tejto teórii sa môže nachádzať časť pravdy, pretože pri objektívnom pohľade na kriminálne činy sa človek nezriedka pýta, či to mohol vykonať „zdravý“ človek.⁹ Na druhej strane, nedostatkom je, že viac alebo menej odmieta akceptovať ľudskú slobodu ako filozofický a teologický základ trestného systému.¹⁰

Klasický smer autor člení na tri teórie: teória spravodlivosti, teória užitočnosti a zmiešaná teória.¹¹ Teória spravod-

1. V kán. 1572, ktorý je posledným kánonom Kódexu, sa píše, že spása duši „musí byť vždy v Cirkvi najvyšším zákonom“ a zákon je výkonom moci cirkevnej vrchnosti (porov. kán. 129 ako aj 135). K tejto téme pozri J. DUDA, *Jurisdikcia, licencia, fakulta*, In: *Tribunál 2* (2007), s. 18.

2. Kán. 2215 Kódexu 1917: „Poena ecclesiastica est privatio alicuius boni ad deliquentis correctionem et delicti punitionem a legitima auctoritate inflictia.“

3. Sú to cenzúry: exkomunikácia, suspenzia a interdikt (káno-ny 1331–1335).

4. Kánony 1336–1338.

5. Kánony 1339–1340. Za trestné liečivé prostriedky sa považujú napomenutie a pokarhanie (kán. 1339) a za pokánie skutky náboženstva, nábožnosti alebo dobročinnnej lásky (*religionis vel pietatis vel caritatis opus* – kán. 1340).

6. J. LATINI, *Iuris criminalis philosophici summa lineamenta* (ad usum scholarum Facultatis iuridicae Pontifici seminarii Romani), Romae 1924, 214 strán.

7. Tamtiež, s. 10. Autor cituje autora menom Henricus Ferri z jeho knihy *Sociologia criminale*.

8. Tamtiež, s. 19.

9. Je však známe, že miera trestu nezávisí iba od matérie trestného činu, ale aj od zdravia a úmyslu delikventa: chorých ľudí sa netrestá, ale lieči. Ale aj v tom prípade platí, že proti „chorým“ delikventom sa spoločnosť musí nejakým spôsobom brániť a to aj za cenu ich dočasnej alebo trvalej izolácie od spoločnosti.

10. Tamtiež, s. 22–23.

11. „Tres sunt igitur scholae criminalis classicae theorie penales praecipue seu typicae, ad quarum unam vel alteram ceterae omnes, plus minus, referantur oportet: theoria iustitiae seu principii moralis; theoria utilitatis seu principii materialis; theoria mixta,

livosti stojí na morálnom princípe spravodlivosti: dobro za dobro a zlo za zlo. Trestné právo je vlastne spoločnosťou aplikovaným zlom za to, že delikvent sa dopustil deliktu čiže zla, preto niektorí autori chápu túto koncepciu ako principiálne teologickú.¹² Iste, je to akýsi druh „spoločenskej pomsty“, miera ktorej je závislá od matérie deliktu a miery viny delikventom.¹³ Azda nedostatkom tejto teórie je nestabilita chápania pojmu spravodlivosti ako morálnej alebo etickej kategórie v ľudskej spoločnosti a jej dopadom na trestné právo. Na druhej strane, pozitívom tejto teórie je fakt, že berie vykonávanie spravodlivosti z rúk jednotlivcov alebo jednotlivých skupín a kladie ju do „rúk“ úradným orgánom spoločnosti.¹⁴ Teória užitočnosti stojí na princípe sociálnej užitočnosti aplikácie trestov. Bezprostrednou príčinou aplikácie trestu je škodovosť zapríčinená spáchaním deliktu, ale jej cieľom je, aby delikvent viac nepáchal delikty, ale aby sa aj v spoločnosti predchádzalo škodám zapríčinených páchaním trestných činov. To znamená, že trest má aj charakter prevencie, pretože nepriamo iných odrádza od páchania deliktov.¹⁵ Pozitívom tejto teórie môže byť skutočná prevencia trestných činov. Negatívom je azda to, že až veľmi pripomína Kajfášovu teóriu voči Nevinnému (Ježišovi) u Jn 11,50, ktorý povýšil pokoj ľudu nad spravodlivosť voči jednotlivcovi.¹⁶ Zmiešaná teória, ktorá sa nazýva aj eklektickou alebo ľudskou, sa snaží spojiť teóriu spravodlivosti s teóriou užitočnosti, a preto sa nazýva aj teóriou eklektickou alebo,

utriusque huius principii comprehensiva“ – J. LATINI, *Iuris criminalis philosophici lineamenta*, Romae 1924, s. 25.

12. J. LATINI, *Iuris criminalis philosophici lineamenta*, Romae 1924, s. 36.

13. Teóriu spravodlivosti vystihujú výroky ako „punitur quia peccatum est“ alebo „malum meretur malum“.

14. Čo to v skutočnosti znamená, vyjadril bývalý taliansky prezident Oscar Luigi Scalfaro, ktorý bol zvolený bezprostredne po mafiánskom atentáte na protimafiánskeho sudcu Falconeho, ktorý zahynul vo svojom obrnenom aute so svojou manželkou a šóferom pred Palermom na Sicílii v roku 1992. Táto skutočnosť natoľko šokovala spoločnosť, že vtedajší parlament (dovtedy nie a nie sa dohodnúť na mene nového voleného prezidenta) okamžite na druhý deň zvolil za prezidenta Scalfaru. Novozvolený prezident reagujúc na fakt vraždy mafiánskou skupinou, povedal spoločnosti posolstvo, že napriek tomu, čo sa stalo, štát nesmie ísť cestou pomsty, ale jedine cestou zákona, pretože v opačnom prípade by prevzal mafiánske praktiky a sám by sa stal mafiou. A to aj napriek tomu, že úradné orgány spoločnosti konajú pomaly, byrokraticky, ale idú cestou dôkazov a cestou zákona. Vždy je to lepšia cesta než je unáhlenosť a omylnosť, ktorá je v prípade aplikácie trestov pre jednotlivcov niekedy až zničujúca.

15. Teóriu užitočnosti vystihuje výrok „punitur ne peccetur“, čím je zdôraznený prevenčný charakter trestného právneho systému.

16. Išlo o diskusiu vo veľrade: „Čo robiť? Tento človek (Ježiš) robí veľké znamenia. Ak ho necháme tak, uveria v neho všetci, prídu Rimania a zničia nám i toto miesto i národ. Ale jeden z nich, Kajfáš, ktorý bol veľkňazom toho roka, im povedal: „Vy neviete nič. Neuvedomujete si, že je pre vás lepšie, ak zomrie jeden človek za ľud, a nezhynie celý národ“ – *Písmo sväté starého i nového zákona*, Trnava 2004, s. 2041. Teória užitočnosti alebo prevencie sa nesmie stať nástrojom ospravedlnenia páchania nespravodlivosti spoločnosťou voči jednotlivcovi.

podľa iných autorov, teóriou ľudskosti.¹⁷ Napokon Latini pojednáva o právnickej teórii trestného systému, ktorú zhrnul do koncepcie „magisterium penale“. Táto koncepcia podľa neho spočíva v tom, že príčinou trestania je kriminálny čin ako úkon sociálnej nespravodlivosti, jeho cieľom je verejný poriadok v spoločnosti (znovunastolenie pokoja a správneho chápania vecí v spoločnosti narušenej spáchaným deliktom) a jeho mierou (trestu) je miera sociálnej škody.¹⁸

Francesco D'Agostino

Ide o súčasného pokoncilového autora, ktorý sa touto témou systematicky zaoberá v rámci filozofie a teológie práva v rôznych svojich štúdiách.¹⁹ V čom on vidí fundament trestného práva, predstavujeme vo veľmi zjednodušenej forme na základe niektorých jeho štúdií.²⁰

Na prvom mieste sa žiada poukázať na závažný problém chápania právnej teórie spravodlivosti v postmodernej dobe. Netvrdí, že právny koncept spravodlivosti bol v právnej doktríne bezproblémový aj v minulosti, ale predsa išlo o stabilnú doktrínu, že spravodlivosť prináleží do kategórie pojmov vyjadrujúcich určitú dokonalosť, určitú vnútornú hodnotu (za také sa považovali napr. pojmy ako pravda, dobro, krása...). Takto chápaná spravodlivosť síce nebola úplne presne teoreticky definovaná, ale vďaka tomu, že bola vyjadrením určitej formy dokonalosti a vnútornej hodnoty, bola plne akceptovateľná v praxi pri tvorbe právnej doktríny (dodávna sa to nazývalo aj právna dogmatika)²¹, čo bolo úlohou právnikov, ako aj aplikácie pozitívneho práva, čo bolo zase úlohou sudcov. Skrátka, spravodlivosť ako vnútorne hodnotová kategória bola tým horizontom, ku ktorému hľadeli ako právnici, tak aj sudcovia a práve v ňom videli zmysel svojej práce. Postmoderná doba má tendenciu všetko prehodnocovať a meniť aj to, čo tu platilo stáročia. Tak aj chápanie spravodlivosti ako vnútorne hodnotovej kategórie obracia naruby, pretože popierajúc vnútorné hodnoty ho nahrádza koncepciou právnej možnosti. To znamená, že právne normy už nie sú platné preto, že sú spravodlivé (resp. ich vnútor-

17. Porov. J. LATINI, *Iuris criminalis philosophici lineamenta*, Romae 1924, s. 34–37. Nie je dôležité ako autori svoje koncepcie nazývajú, ale ich spájanie či prepájanie teórie spravodlivosti s teóriou spoločenskej užitočnosti.

18. „Civilis auctoritatis magisterii penalis seu, quod idem est, socialis puniendi iuris rationale fundamentum est ordinis iuridici socialis seu politici, abusu humanae libertatis laesi, indeclinabilis ex parte civilis auctoritate restaurationis necessitas“ – J. LATINI, *Iuris criminalis philosophici lineamenta*, Romae 1924, s. 41–42.

19. D'Agostino (1946) je Rimanom a dlhodobo sa zaoberá filozofiou a teológiou práva. Dlhú dobu vyučoval filozofiu práva mimo Ríma na Právnických fakultách najmä v Katánii na Sicílii. Od 90. rokov minulého storočia prišiel do Ríma a začal vyučovať filozofiu práva na tamojších Právnických fakultách a v poslednej dobe vyučuje aj teológiu práva na niektorých Pápežských fakultách kánonického práva v Ríme.

20. Predovšetkým sa opieram o jeho tri knižné publikácie: F. D'AGOSTINO, *Filosofia del diritto*, G. Giappichelli Editore, Torino 1993; F. D'AGOSTINO, *Il diritto come problema teologico*, G. Giappichelli Editore, Torino 1992; F. D'AGOSTINO, *La sanzione nell'esperienza giuridica*, G. Giappichelli Editore, Torino 1991.

21. Porov. J. DUDA, *Úvod do štúdia kánonického práva*, Ružomberok 2007, s. 22.

nou hodnotou sa nechce zaoberať), ale preto, že jednoducho tu sú, lebo ich chcel a ustanovil rozhodnutím svojej vôle zákonodarca. V práve sa táto tendencia prejavila najmä v radikálnej forme ako právny pozitivismus: skutočným právom, skutočnou normou je iba to, čo je pozitívne formulovanou právnou normou. Napriek tomu D'Agostino neposudzuje toto chápanie práva ako svojvôľu či voluntarizmus zvrchovaného zákonodarcu, ale ako niečo, o čom je potrebné stále diskutovať, prehodnocovať, vyhodnocovať, verifikovať na základe praxe (nie na základe vnútornej hodnoty) a teda v konečnom dôsledku ako možnosť meniť zákony.²² Zoči-voči tejto novej situácii v spoločnosti mnohí právnici a sudcovia sú zmätení. Kým niektorí reagovali na novú situáciu tak, že ostali verní pôvodnej a teda tradičnej koncepcii, že v pozitívnej normatíve naozaj hľadajú skutočne požiadavky práva (nie iba eventuálnej možnosti, ale objektívne a vnútorne hodnotovej kategórie), iní podľahli trendom doby a usilujú sa robiť taký výklad právnych noriem, aký oni sami (ako sudcovia) vyberú ako jednu z viacerých možností pri zachovaní logického výkladu noriem. Takto sa výklad právnych noriem, vždy v rámci možnosti daných formuláciou zákonov, dostal do istej miery do rámca vôle sudcu, ktorý z viacerých možností vyberie tú, ktorú chce a vie zdôvodniť odhliadnuc od jej vnútornej objektívnej hodnoty.²³

Na druhom mieste sa žiada konštatovať, že ak je v kríze koncept spravodlivosti, o to viac je v kríze trestnoprávna spravodlivosť. Autor sa nebojí napísať, že v súčasnosti je trestnoprávna spravodlivosť „v epochálnej kríze, ktorá sa dotkla všetkých dnes existujúcich právnych poriadkov na svete a ktorá nie je následkom, ale príčinou až tragickej nefunkčnosti spoločenských ustanovizní.“²⁴ Napriek tomu si kladie otázku: prečo je potrebné trestať? A dáva hneď aj odpoveď: „Pretože trest je nutne spätý so zodpovednosťou; zodpovednosť je neoddeliteľne spätá so slobodou a sloboda je principiálne podstatnou vlastnosťou človeka ako spoločenskej bytosti čiže bytosti, ktorá žije vo vzťahu s inými ľuďmi. Kriminálny čin sa rodí zo zneužitia slobody a narúša vyváž-

22. Stačí si spomenúť na hádky a polemiky opozície a koalície, diskusie, kde sa politici v parlamente vadia, argumentujú, vysvetľujú... každý po svojom. A aj na občanov to vplýva tak, že aj oni sa vadia o tom, čo je spravodlivé, čo je správne, čo je dobré. A opäť každý „vidí“ veci po svojom... Iní rezignujú, znechutení hádkami, a vypúšťajú oblasť verejnej správy zo svojho záujmu dovtedy, kým sa ich samých nejakým spôsobom bolestne nedotkne.

23. Porov. F. D'AGOSTINO, *Filosofia del diritto*, Torino 1993, s. 47–57. Ide o tretiu kapitolu, ktorá má názov „Aplikácia práva a teórie spravodlivosti“. Autor sa k problému chápania spravodlivosti v postmodernej dobe ešte raz vrátil v ôsmej kapitole, ktorá má názov „Spravodlivosť medzi modernou a postmodernou dobou“, kde hľadá východiská z tejto nie príliš lichotivej situácie a snaží sa hľadať nové pojmy, ktoré by snáď mohli primerane zastúpiť pôvodný pojem spravodlivosti. Ide vcelku o zaujímavé snaženie autora. Je tiež dôkazom, že právnici nie sú voči novovzniknutej situácii ľahostajní. Porov. Tamtiež, s. 111–127.

24. F. D'AGOSTINO, *La sanzione nell'esperienza giuridica*, Torino 1991, s. 114. Autor uvádza aj niektoré príznaky tejto krízy: zastaralosť trestných procesných noriem, abnormálne prietahy v súdnom konaní, rastúci počet tých, ktorí porušili trestné zákony, avšak ich trestné činy ostávajú nevyšetrené a oni nepotrestaní, nekontrolovateľne rastúce nové a nové formy kriminálnych činov...

ženost' interpersonalných vzťahov v spoločnosti a trest je reakciou spoločnosti na túto novú situáciu: „potrestanie nenavracia spoločenskú situáciu narušenú kriminálnym činom do pôvodného stavu, ale nastoluje novú situáciu koexistenciálnej rovnováhy v spoločnosti.“²⁵ Toto v plnej miere aplikuje aj na Cirkev, ktorá je špecifickou spoločnosťou a odlišuje právnu povahu trestov od sviatostného a mimosviatežného pokánia.

Napokon autor vyjadruje presvedčenie, že skutočným filozofickým i teologickým základom dôvodu prečo sa trestá, sú spravodlivosť a milosrdenstvo.²⁶ Po vysvetlení, že súčasní právnici majú obavy vykladať právne pojmy mimo právnych alebo filozofických koncepcií založených na právnej logike či empirickej skúsenosti a zdôvodňuje nedostatočnosť týchto koncepcií, prechádza k filozoficko-teologickej argumentácii. Autor píše: „Ako východiskový bod si volíme – s veľkou dávkou odvahy – cirkevnú náuku o treste večného zatratenia (pekla), ktorý je jedným z najviac škandalózných doktrín pre kultúru súčasnej sekularizovanej spoločnosti.“²⁷ V kresťanskej kultúre, ktorú považuje nielen za teologickú, ale aj filozofickú kategóriu, nachádza na jednej strane také pojmy ako sú milosrdenstvo, láska, milosť (božia), ale na druhej strane aj drsnosť, krutosť, ktorú reprezentuje kríž (Kristov). Boh sa mohol s hriechom Adama „vysporiadať“ rôznym spôsobom, ktorý by sa mu páčilo zvoliť. Ale aby človek pochopil nekonečnú Božiu lásku na jednej strane a na druhej strane závažnosť hriechu, bolo vhodné, že si nezvolil jednoduchú amnestiu, ale autentické prebolestné prijatie a prežitie trestu. A keďže trest nijakého človeka nemohol zadosťučiniť Bohu a prinavrátiť ľuďom stratenú bezúhonnosť pred Bohom, túto hrôzostrašnú úlohu vzal na seba Boží Syn, ktorý sa stal človekom a zomrel na kríži. Na kríži absolútne spoluexistujú trest i odpustenie, spravodlivosť i milosrdenstvo. Preto spravodlivosť a milosrdenstvo nemožno od seba oddeliť, lebo spravodlivosť bez milosrdenstva by bola pohrdnutím dôstojnosti človeka a trest násilím; ale rovnako milosrdenstvo bez spravodlivosti by sa mohlo zameniť za uznanie moci zla či vlastnej bezmocnosti. Preto trestanie nemusí byť nutne zlom, ale spôsobom opätovného nadobudnutia bezúhonnosti. D'Agostino priznáva, že uznáva užitočnosť i vhodnosť iných teórií zdôvodňujúcich trestanie za účelom resocializácie delikventov (psychologické, humanitárne a iné), ale „teórii“, ktorú poskytuje kresťanská kultúra o spätosti spravodlivosti a milosrdenstva, poskytuje nielen teologický, ale aj filozofický fundament, prečo existuje trest, prečo je potrebné trestať a čo poskytuje trestanie spoločnosti i páchatelovi.²⁸

25. Ak dôjde k trestnému činu vraždy, potrestaním vraha sa nenavrátia život zavraždenému, nevrátia sa situácia existujúca pred spáchaním trestného činu, ale nastoluje sa nová situácia sociálnej koexistencie. Ak sa kriminálnym činom páchatel dostal „mimo“ normálnej spoločenskej koexistencie, prostredníctvom trestu sa opätovne dostáva do novej sociálnej koexistencie a na také miesto, aké mu v rámci novej situácie patrí.

26. Porov. F. D'AGOSTINO, *La sanzione nell'esperienza giuridica*, Torino 1991, s. 83–110.

27. Tamtiež, s. 91.

28. D'Agostino používa aj veľa výstižných vyjadrení iných autorov. Uvediem aspoň niektoré: „Boh hovorí milosrdenstvom, ktoré sa rodí v prítomnosti tribunálu“ (Lévinas); „Láska, ktorá by

Velasio De Paolis

Ak sa prví dvaja autori venovali právnemu fundamentu ako sekulárneho, tak aj kánonického práva, Velasio De Paolis sa zaoberá právnym základom kánonického práva, čo napokon vyplýva aj z jeho súčasného postavenia v Cirkvi.²⁹ Aj tu musíme jeho chápanie koncepcie základu kánonického práva podať zjednodušene s rizikom, že nebude úplne zodpovedať jeho chápaniu. Ale toto je iba zjednodušený výklad chápania jeho teórie a čitateľ vždy tento výklad má porovnávať s textom jeho štúdie, o ktorú sa opierame.

Velasio De Paolis konštatuje, že „diskusia o trestnom práve Cirkvi, o jeho existencii a legitimitate ani v súčasnosti neprestávajú.“ Potom v krátkosti sumarizuje teórie, ktoré sú proti trestnému kánonickému právu: 1. sú to názory, ktoré vidia v prítomnosti donucovacej moci v Cirkvi ostrý protiklad so samotnou povahou a poslaním Cirkvi,³⁰ 2. iní odmietajú trestné kánonické právo preto, že – podľa ich mienky – vzniklo na báze chápania Cirkvi ako „právne dokonalej spoločnosti“ (societas iuridicae perfecta), ale keďže táto koncepcia chápania Cirkvi bola už prekonaná, je prekonaná aj potreba trestného kánonického práva,³¹ ďalší navrhujú, že treba trestné kánonické právo nahradiť poriadkovými či disciplinárnymi predpismi,³² a ešte ďalší vidia v trestoch kánonického práva viac pokánie než skutočné tresty a iní zase by radi videli Cirkev a jej učenie bez akýchkoľvek trestov.³³ Žiada sa poukázať sa fakt, že ide o teórie, ktoré vznikli po Druhom vatikánskom koncile s jasným zámerom: eliminovať v Cirkvi ak už nie celý jej právny systém, tak aspoň trestné kánonické právo. Niekde sa tieto teórie udržali dodnes, hoci v posledných dvoch desaťročiach sa čoraz viac stáva silnejším opačné úsilie. De Paolis potom, ako podrobil analýze niektoré z uvedených teórií a poukázal aj na ich „druhá stranu mince“ čiže nedostatky takejto prezentácie či odmietania kánonického trestného práva, ostro poznamenáva, že „žijeme v kultúre, ktorá stratila zmysel pre právo, ktoré je vlast-

zničila právo, by bola prameňom nespravodlivosti“ (Balthasar); „Spravodlivosť bez milosrdenstva by bola chudokrvnou spravodlivosťou, ktorá by z modlitby Otčenáš odstránila tú časť, kde sa hovorí, že odpusť nám naše viny, ako i my odpúšťame naším viníkom“ (Keller) a „Ide o spravodlivosť, ktorá nežije na škodu nikoho, ale nie je ani nikomu na úžitok, ktorá chce iba pracovať a zarábať, nie však utrácať a ktorá vo svojej pracovitosti nachádza iba zisk, nie však radosť“ (Keller) – Tamtiež, s. 94–96.

29. Velasio De Paolis má 76 rokov, je kardinálom Svätej rímskej cirkvi a predsedom Prefektúry majetkových záležitostí Svätej Stolice a šéfom nútenej správy Kristových legionárov. Dlhé roky prednášal kánonické trestné právo na Pápežskej Urbanovej univerzite v Ríme. Vychádzame z jeho náuky, ktorú publikoval v druhom vydaní v roku 2001: V. DE PAOLIS – D. CITO, *Le sanzioni nella Chiesa*, Urbaniana University Press, Roma 2001. Publikoval však veľmi veľa najmä v *Periodica de re canonica* a iných rímskych časopisoch kánonického práva.

30. Napríklad argumentujú, že donucovacia sila (=trestné kánonické právo) je v protiklade s náboženskou slobodou (porov. DH 2) a vôbec s úkonom viery, ktorý má byť slobodným úkonom – Ako predstaviteľa tejto námietky cituje autor španielskeho autora J. Ramallu. Tamtiež, s. 57 a 61.

31. Tamtiež, s. 57–58.

32. Hlavným teoretikom tohto systému je – podľa autora – P. Huizing: Tamtiež, s. 63–64.

33. Tamtiež, s. 58.

né ľudskému rozmeru človeka a spoločnosti a ktoré sa opiera iba o pozitivizmus, relativizmus a sekularizmus.“³⁴ Tieto tendencie mali svoj vplyv aj na chápanie trestného kánonického práva. Za jasnú odpoveď autora na to, čo tvorí fundament trestného kánonického práva, treba – podľa môjho názoru – považovať to vyjadrenie kardinála, kde sa odvoláva na „morálne a právne dedičstvo cirkevnej tradície v náuke Cirkvi“.³⁵ A tradičná náuka Cirkvi silne deklaruje, že donucovacia moc čiže trestné kánonické právo je „ius proprium et nativum“ Cirkvi (porov. kán. 1311), čo znamená že trestné kánonické právo je skutočným právom (nie iba nejakými poriadkovými disciplinárnymi normami), ktoré Cirkev dostala od svojho Zakladateľa, a že toto právo je aj „ius proprium“ čiže vlastným právom Cirkvi, čiže právom inšpirujúcim a i charakterizujúcim samu Cirkev. Cirkevné magistérium a celá Tradícia počas celej svojej histórie sa vždy znova a znova dovolávali uznania, že Cirkvi prináleží donucovacia moc (potestá coactiva) ako jej „ius nativum et proprium“ a vždy odsúdila opačné mienky.³⁶

Záver

Na záver tejto krátkej štúdie prináleží aj povinnosť sformulovať niektoré tézy ako poznatky vyplývajúce z naštudovanej a prezentovanej matérie. Téma trestného práva vôbec, vrátane trestného kánonického práva, je zložitou i chúlitosťou témou a diskusia o nej azda nikdy neprestanú pokiaľ ľudstvo bude existovať. Ďalej treba povedať, že aj keď trestné právo nikdy nebude dokonalé, predsa garantuje aspoň minimálnu spravodlivosť ľudskej koexistencie, lebo si azda už ani nevieme predstaviť spoločnosť bez právnych noriem čiže takú spoločnosť, kde vládne hrubá sila, nepísané záujmy rôznych ozbrojených či poloozbrojených skupín. A čo sa týka trestného kánonického práva, trest má svoje miesto v teológii vykúpenia a spásy a tu treba hľadať aj dôvod a základ jeho existencie.

Autor:

Prof. Ján Duda, PhD.

Recenzenti:

Doc. JCDr. Miloš Pekarčík, PhD.

ThDr. Alojz Frankovský, PhD.

Bibliografia:

DE PAOLIS, V. – CITO, D., *Le sanzioni nella Chiesa*, Urbaniana university press, Roma 2001. F. D'AGOSTINO, *Filosofia del diritto*, G. Giappichelli Editore, Torino 1993; F. D'AGOSTINO, *Il diritto come problema teologico*, G. Giappichelli Editore, Torino 1992; F. D'AGOSTINO, *La sanzione nell'esperienza giuridica*, G. Giappichelli Editore, Torino 1991. DUDA, J., *Úvod do štúdia kánonického práva*, Ružomberok 2007. LATINI, J., *Iuris criminalis philosophici summa lineamenta*, Roma 1924.

34. Tamtiež, s. 75.

35. V. DE PAOLIS – D. CITO, *Le sanzioni nella Chiesa*, Urbaniana University Press, Roma 2001, s. 77

36. Tamtiež, s. 57.

ZMENY V RÍMSKEJ KÚRII

*Arcibiskup Joao Braz de Aviz,
prefekt Kongregácie pre inštitúty zasväteného
života a spoločnosti apoštolského života*

*Kardinál Mauro Piacenza,
prefekt Kongregácie pre klérus*

*Arcibiskup Savio Hon Tai-Fai, SDB,
sekretár Kongregácie
pre evanjelizáciu národov*

Dňa 4. 1. 2011 Benedikt XVI. prijal abdikáciu dlhoročného prefekta Kongregácie pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života kardinála Franc Rodeho, CM zo Slovinska z dôvodu veku a nového prefekta povolal až z ďalekej Brazílie. **Mons. Joao Braz de Aviz**, emeritný arcibiskup Brazílie a nový prefekt, má niekoľko zaujímavostí, ktoré stoja za povšimnutie: má iba 63 rokov, čo na kuriálne pomery nie je veľa; za kňaza síce bol vysvätený ako 25-ročný, ale doktorát z katolíckej dogmatiky dosiahol na Pápežskej lateránskej univerzite v Ríme až ako 45-ročný v roku 1992. Síce už o dva roky neskôr bol vysvätený na biskupa, ale nikde „dlhšie“ neobsedel: štyri roky (1994 –1998) bol pomocným biskupom diecézy Vitoria (Brazília), ďalšie štyri roky (1998 – 2002) bol diecéznym biskupom Ponta Grossa (Brazília). Iba vyše jedného roka (2002 – 2004) bol arcibiskupom Maringa a potom „až“ sedem rokov arcibiskupom v hlavnom meste Brazílie. Ktovie koľko vydrží na tomto poste Rímskej kúrie, kde ho 4. januára 2011 vymenoval Benedikt XVI. Tento brazílsky prefekt má ešte jednu zaujímavosť: stojí na čele dikastéria pre rehoľníkov, ale sám rehoľníkom nie je. Vedenie Kongregácie je v rukách Američanov, lebo aj jeho sekretár Joseph William Tobin, CSsR (mimočodom bez doktorátu) prišiel len nedávno na Kongregáciu z USA.

Je zaujímavým fenoménom, že vedenie Kongregácie pre klérus Benedikt XVI. zveril do rúk cirkevných právnikov.

Novým prefektom Kongregácie sa stal iba krátko pred oznámením Konzistória kardinálov taliansky arcibiskup **Mauro Piacenza** (7. 10. 2010), ktorého Benedikt XVI. o mesiac neskôr (20. 11. 2010) povýšil do kardinálskeho purpuru. Nový prefekt má 66 rokov (1944), pochádza z Janova a má doktorát z kánonického práva z Pápežskej lateránskej univerzity v Ríme. Jeho najbližším spolupracovníkom je len nedávno (29. 12. 2010) vymenovaný sekretár Kongregácie španielsky arcibiskup Mons. Celso Morga Iruzebieta, ktorý má 63 rokov (1948) a na Univerzite v Navarre dosiahol doktorát kánonického práva.

Mimoriadnu pozornosť v katolíckom svete vzbudilo menovanie Číňana na vysoký vatikánsky post. Aj keď tentoraz nejde o prefekta Kongregácie pre evanjelizáciu národov, ktorým aj naďalej ostáva Ivan Díaz, kardinál indického pôvodu (1936) a tohto roku v apríli dovŕši 75. rok veku a musí podať zo zákona pápežovi abdikáciu z úradu, ale o arcibiskupa sekretára, ktorým sa stal **Mons. Savio Hon Tai-Fai, SDB**. Má 60 rokov, pochádza z Hong-Kongu a má doktorát teológie zo Saleziánskej pápežskej univerzity v Ríme. Jeho menovanie je zaujímavé najmä v tom, že kým na jednej strane má Vatikán vážne problémy s menovaním biskupov v Číne (často ich menuje vláda bez súhlasu pápeža), na druhej strane je Čína krajinou s úžasne vysokým rastom počtu katolíkov a teda aj nádejou pre Cirkev.

JCLic. Jozef Skupin